

Marosvásárhely bevételei és kiadásai a 15–18. században¹

Simon Zsolt

Tanulmányunkban városunk bevételeit és kiadásait az első, 15. század végén felbukkanó adatoktól kezdve 1771-el bezárólag ismertetjük, addig az évig, amelyből fentmaradt az első olyan számadás, amely a város összes bevételeit és kiadásait tételesen és pontosan feltünteti.² Abból kifolyólag, hogy a témánkra vonatkozóan csak egy-két adat maradt fent a 15–16. századból, tanulmányunk jószerével a 17. és főleg a 18. századról fog szólni.

Írásunkban először a kiadásokat ismertetjük, mert a tárgyalt évszázadokban az előre kiszámíthatatlan, mert befolyásolhatatlan külső tényezők, elsősorban háborúk, az uralkodói udvar szükségletei meghatározta kiadások szabták meg a bevételeket. Marosvásárhely kiadásaival kapcsolatosan az első adatok egy 1487-es oklevélben találhatók, amely szerint a város a vajdához menő marosszéki követeknek régebb – egy meg nem határozott időszakban – 12 vagy 25 dénárt vagy fél márkát, egy szintén meg nem határozott időpont óta pedig másfél márkát fizetett, 1487-től pedig már 25 dénárt, fél vagy egész márkát kellett fizessenek.³

Ebből a véletlenszerűen fentmaradt két adatból, de a későbbi fejlemények alapján is úgy tűnik, hogy a ritka ingatlan-vásárlásoktól eltekintve a városnak a középkorban rendszertelen és általában kismértékű kiadásai voltak. Az első jelentős kiadások az adók voltak, de ezek viszonylag későn bukkanak fel a vásárhelyi forrásokban. Ez a székelyek ősi adómentességével függ össze, amelyen azonban a 16. század közepén már réseket ütött a kincstár nehéz anyagi helyzete: legkésőbb 1557-től a város fizeti az Oszmán Birodalomnak beszolgáltatandó adót is – ekkor ugyanis ennek kivételével felmentik minden egyéb adó fizetése alól –, 1572-től Várad erődítésének, majd a tizenötéves háború költségeihez is hozzá kellett járuljon: 1576-ban rovásonként 50 dénárral, 1593-ban 500, 1594-ben 100 forinttal. A 17. században legalább 1688-ig a település 31 kapu után adózott, a diétákon meghatározott adókulcs alapján, általában évente egy 600–700 ft. közötti összeget. (A kapu itt egy virtuális adózási egységet jelent, amely az 1608. és az 1616. évi országgyűlés határozatai értelmében tíz „embert”, azaz családot vagy háztartást fogott össze.)⁴ A Habsburg-uralommal együtt az adóknak nemcsak az értékük nő, hanem megváltozik kivetésük módja is: valamikor a 18. század elejétől már nem portánként adózik a város, hanem a fejedelemség egészére megállapított összeget osztják le – számunkra ismeretlen módon – az egyes közigazgatási egységekre, így városunkra is, amely 1715-ben 1500, 1720-ban 2370, 1723-ban 2200, 1740-ben 4306, 1748-ban 4192, 1749-ben 6531 Rft.-al kell hozzájáruljon Erdély egyre növekvő adójához.⁵

A város az országos adón kívül alkalmanként egyéb közterheket is kellett viseljen, úgymint zsoldosállítást, 1672-től postálkodást, amelyeket néha a város által fizetett személyek teljesítettek. 1660-ban pld. a II. Rákóczi György hadseregébe küldött 31 gyalogoskatonának az első hónapra 4-4, utána 3-3

¹ Tanulmányunk a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal – NKFIH 117026 PD nyilvántartási számú kutatási projektje támogatásával készült.

² Ezt a forrást az írásunk mellékletében közöljük.

³ *SzOkl* V. 26–27. A kiadások tárgyalásánál még az is megemlíthető, hogy 1487-ben a város egy halászhelyet elcserélt egy birtokrészért. *SzOkl* V. 28–30.

⁴ BENKŐ – DEMETER – SZÉKELY 1997. 26–30.; PÁL-ANTAL 2009. 101–102.; SIMON 2019. 1667-ban és 1688-ban még 31 kapuja volt a városnak, de utóbbi évben az onnan az osztrák hadak nyomorgatásai elől elmenekült lakosokra hivatkozva kéri e kapuszám csökkentését; a döntést nem ismerjük, mint ahogy a kapuknak az 1698-as országgyűlés által elrendelt újraszámlálásának az eredményét sem. ORBÁN 1870. 114–115. A török adóba fizetendő összegét 1667-ből ismerjük: akkor 465 tallér volt. Uo.

⁵ Erdély 18. századi adóira lásd: R. VÁRKONYI 1986. 890–894.; TRÓCSÁNYI 1986. 1004–1005., 1019–1023.; TRÓCSÁNYI 1988. 271–279., 356–359., 413–419.; PÁL-ANTAL 2002. 112–120., 135–139.; PÁL-ANTAL 2004. 27–29., 32–38.; PÁL-ANTAL 2007. 15–18. A 18. századi adónak az idővel egyre szerteágazóbbá és bonyolultabbá kérdésével, részben területi korlátok miatt, de azért is, mert igen terjedelmes forrásanyagához – az azt őrző levéltárnak a koronavírus-járvány miatti bezárása következtében – nem férhettem hozzá, egy külön tanulmányban szeretném feldolgozni. Marosvásárhely adóira lásd: PÁL-ANTAL 2009. 136., 159–162.; PÁL-ANTAL 2006. 50., 59., 66., 71., 73–74., 78., 81–82., 84., 87., 89., 95–97., 105., 112., 116., 125., 132., 138., 140., 142–143., 148–151., 158–159., 173., 175–177., 208–209.

ft. volt a zsoldja,⁶ 1760-ban a katonatartás megváltása 582 Rft. és 47 kr. volt,⁷ 1771-ben a postáságot viselő 6 személynek összesen 320 ft-ot adtak (lehet, hogy az utóbbi összeg már fizetésnek minősült, mert a bérek között volt elkönyvelve).

A 16. századtól kezdve a város lassan, de szívesen gyarapította ingatlanállományát, különösen a környező falvakban, ahol a 16–17. században összesen 4595 ft-ért, 12 jobbágytelekért és 16 házáért szerzett kisebb-nagyobb birtokokat, de a városon belül is vásárolt, így 1651-ben egy házhelyet 20 ft-ért, 1753-ban vagy a következő években egy házat min. 720 ft-ért (hiszen ekkor e célra vett kölcsön ennyi ft-ot), 1764-ben pedig egy bárdosi szántóföld megvételét tervezte.⁸

Kiváltképp a Mohácstól a szatmári békéig terjedő vérzivataros időszakban Marosvásárhely a védelmére is fel kellett készülnön, így az arzenálját is fejlesztenie kellett, különösen az erődítmény megépítése után – ezzel magyarázható, hogy 1594-ben a tanácsosok a város számára 8 fél szakállas puskát és egy tonna puskaport vásároltak, 1616-ban 12 mázsa saját rézből a város egy tarackot öntetett és megcsináltatott további kettőt, 1655-ben a bíró 475 ft-ért egy tarackot vett.⁹

Érthetően hatalmas kiadásokkal járt a városház és bástyák 1602–1658 közötti építése, noha annak végösszege a hiányosan fentmaradt forrásokból nem számítható ki.¹⁰ A hadilétesítményre szánt kiadások említése már átvezet az építkezésre költött összegek tárgyalására. Valamikor 1600 és 1603 között egy Maros-hídat épített a város,¹¹ és valamikor ebben az időszakban a két városháza megszerzésére is költöttek.¹² 1673-ban ugyanis már két városháza volt Marosvásárhelyen: a „várban/várban benn levő”/”várbéli” és a „városban alatt levő” tanácsház. Legalább egyikük 1625-ben már állt, mert ekkor említik, de a várbéli, mivel az erődítmény körbezárta területre tudomásunk szerint csupán annak falai felhúzása után építettek polgári házakat, csak valamikor 1602 után épülhetett és kerülhetett a magisztrátus tulajdonába – valószínűleg nem sokkal a szabad királyi rang 1616. évi elnyerése után és annak folyamodványaként, minden bizonnyal csak miután a környező terület már eléggé benépesedett.¹³ (Amennyiben helytálló lenne ez a feltételezésünk, a másik székház a mezővárosi rangú településé lehetett, és korábban épülhetett, éspedig a „városban alatt” iránymutatása alapján valahol a piactéren vagy annak környékén – talán azonos volt az 1767-ban a marosvásárhelyi pap fiaként született és ott is tanárkodó, tehát jól informált Borosnyai Lukács János által 1837-ben a régebbinek és akkor már régen lebontottnak mondott tanácsházával, amely a piactéri városi (Aranykereszt nevet viselő) fogadó helyén állt.¹⁴)

Nem sokáig birtokolta a magisztrátus a várbéli tanácsházát, mert azt a Habsburg-uralommal együtt érkező katonaság már a 18. század elején az egész várral együtt elfoglalta (a templomot kivéve), így vagy meg kellett elégedjen a másik székhelyével, vagy egy további épületet volt kénytelen magának

⁶ PÁL-ANTAL 2006. 74.; ORBÁN 1870. 114.

⁷ redemptio portionum salgamalium repartitae in hanc civitatem. PÁL-ANTAL 2006. 131. 1764-ben a katonák számára vásárlandó fűről és zabról határoztak. Uo. 195–196.

⁸ PÁL-ANTAL 2003/2. 33–35.; RNL MMH MvhMPH, Adóösszeírások/1651; PÁL-ANTAL 2006. 163., 196–197. A város a Halmágyi-házat legkésőbb 1760-ban szerezte meg, hiszen ebben az évben azt már vissza is vásárolta az előző háztulajdonos örököse. PÁL-ANTAL 2006. 163.

⁹ NAGY SZABÓ 2010. 135., 208., 265.

¹⁰ Az erődítmény építéstörténetére lásd: SOÓS 1999.

¹¹ A város 1600-ban vásárolja meg a Maroson való átkelőhelyet, és 1603-ban már áll a híd. PÁL-ANTAL 2009. 57.; NAGY SZABÓ 2010. 142.

¹² Az egyiket talán vásárolták, nem építették, mert azt 1649-ben „magok monetajakon szerzett”-nek mondják. PÁL-ANTAL 2006. 66.

¹³ ENYEDI LAKATOS 2010. 390., 396., 402. (1673–1675). A második épületet csak 1674-ben említik. Megjegyzendő, hogy mivel ez a forrás 1673-ban és 1674-ben 5 alkalommal is egyszerűen csak tanácsházát vagy városházát említ, a városháza lokalizálás nélküli 1672-es említése önmagában nem bizonyíthatja, hogy ekkor még csak egy tanácsháza volt a városnak. Uo. 389., 391., 392. 1673-ban egy „hátsó tanácsház” is említve van, de ezt nem tudjuk értelmezni. Uo. 393. A várbéli székházra lásd még Györfi Zsolt az *Egyház és társadalom a régi Erdélyben* videókonferencián „az várban levő tanácsház”. *Adatok a fejedelemségi Marosvásárhely régészeti topográfiájához* címmel 2020. november 21-én elhangzott, nyomtatásban is megjelenő előadását, az 1625-ös említésre pedig György Árpád Botond megjegyzését a mondott rendezvényen.

¹⁴ BOROSNYAI 2010. 182–183. Vö. FODOR 1937. 107–108. Borosnyai a 19. században azt feltételezte, hogy ez a székház azután épülhetett, hogy a várbéli tanácsházát át kellett adni a katonaságnak (BOROSNYAI 2010. 182., 97. jz.), azaz a 18. században, de ő láthatólag nem tudott arról, hogy a 17. században a piactéren is volt egy városháza.

szerezni – az bizonyos, hogy egy piactéri városházat 1754-ben használtak, de mint előbb felvetettük, ez akár a már 17. században említett is lehetett.¹⁵ Borosnyai 1837-ben úgy tudta, hogy a piactéren a lebontott Bodor-kút mellett (a mostani ortodox templom helyén) 1770-ben felépítettek egy újabb (harmadik vagy esetleg negyedik) tanácsházat¹⁶ – lehet, hogy az elvesztett várbeli helységek pótlására (is), de ezen felül akár a gyarapodó város magisztrátusának esetleg megnövekedett gyakorlati és reprezentációs igényei is szerepet játszhattak az építkezésben, amely 1771-ben be is fejeződhetett, mert akkor már belső berendezésén és a melléképületein dolgoztak, amint erről majd alább szólunk.

Időközben kisebb építkezésekre és javításokra is kellett költeni, így 1648 és 1654 között építőanyagokra legalább 131,05 ft. ment el: 1649-ben deszkára 80 d., 1650-ben két szekér mészre 7 ft., 151 deszkára 8,25 ft., 1653-ban mészre 115 ft.,¹⁷ 1652-ben a bíró befedette a református temető ravatalozóházat, 1656-ben pedig a településhez legközelebbi folyóágon átívelő híd egy nagyobb léptékű javításáról számol be a kortárs krónikás.¹⁸ Ezeknél sokkal nagyobb anyagi terhet jelentett, hogy az 1754-ben a városba költöztetett Királyi Tábla állandó székházát az itteni magisztrátus kellett biztosítsa. E célra 1755-ben meg is vett egy házat, amelynek építésére 1759–1760-ban további 1000 ft-ot költött, de 1760 szeptemberében a Gubernium még egy-egy szoba, konyha, kamra, sütőház, istálló és szekérszín felhúzását is megkövetelte (hogy a Tábla elnöke ott kényelmesen lakhasson); e munkálatokat, melyek költségeit 300 ft-ra becsülték, 1761-re már el is végezheték, de a ház karbantartására annak befejezése után is kénytelen volt költenie a városnak, noha már csak kisebb összegeket: 1772-ben 2,34 ft-ot, 1775-ben 14,4 ft-ot, azonban az előbbi évben még ismeretlen értékű zsindeleket és szegeket is adott. Azt nem tudjuk, hogy pontosan mennyit is áldozott a város e épületre, de biztos, hogy egy nagy összeget, hogyha értékét 1806-ban 13722 Rft-ra becsülték.¹⁹

1760-ban a piactéren álló kalmár árulóhelyek elbontását, helyükbe pedig a város költségén újak építését határozták el, de e terveket még 1764-ban sem valósították meg, hiszen ekkor is boltok felállítását irányoztak elő és az ott levő kunyhók és színek „más s jobb rendbe vétetését”.²⁰ 1761-ben egy konyha építését is tervezték a „város új házánál” (ez talán a Királyi Tábla épülete lehetett, hiszen azt csak azelőtt 5 évvel vette a magisztrátus, és oda 1760-ban egy konyhát is kellett építeni), valamint egy vámosházét, 1764-ben vendégfogadó, tégl- és cserépvető csűr, sörfőző-ház, boltok, hambárok, „egy jó alkalmas gabonás”, a majorba csűr és palánkkerítés felhúzását, és a városgazdának a majorház jobb rendbe tételének, a határfelügyelőnek pedig az utak, hidak és gátak megjavíttatásnak köteleességét írták elő.²¹ A mellékletünk szerint 1771-ben már működött a téglavető, így azt eltervezése után nem sokkal fel is húzták. 1771-ben a városgazda építkezésekre összesen 1516,85 ft-ot költött, melynek nagy részét a tanácsházra és a Maros-hídra fordított.²²

¹⁵ ORBÁN 2009. 255. A vár átvételére lásd: ORBÁN 1870. 115., 116., 122., 131., 151., 1. jz.; PÁL-ANTAL 2009. 123–125., 193.

¹⁶ BOROSNYAI 2010. 181., 181–182., 96. jz.. Ez az épület sem volt hosszú életű, mert egyes szerzők szerint 1848-ban vagy 1849-ben, más vélemények szerint azután lebontották. Uo.; ORBÁN 1870. 151.; PÁL-ANTAL 2013. 274–275. Az biztos, hogy 1870-ban már nem állt, és hogy 1856-ban már egy új városházat kezdtek el építeni. ORBÁN 1870. 151.; FODOR 1937.; PÁL-ANTAL 2013. 275.

¹⁷ RNL MMH MvhMPH, Adóösszeírások/1649., 1650., 1653.

¹⁸ 1652-ben a bíró „a temetőkertet meghéjajtatá”, 1656-ben „az innetső hidat a Marson megcsinálták jól”. NAGY SZABÓ 257., 266.

¹⁹ ORBÁN 2001. 140–142., 144. Marosszék vádjai szerint a város a bővítést késleltette, azért, hogy addig is bérbe adhassa a birtokában levő ingatlant. Uo. 140–141.

²⁰ PÁL-ANTAL 2006. 134–135., 178.

²¹ Uo. 144., 178., 181., 195., 197–198., 203. A gabonást kőlábkra kellett építeni, kemény cserfa deszkákból készített oldalakkal, és azt egy szakemberrel úgy kellett megterveztetni, „hogy minden commoditás benne feltaláltassék, és amellest állandó is, csinos is legyen, de másfelől mégis sokba ne kerüljön”; utána szintén szakemberekkel árajánlatot kellett tegyen a városgazda a bírónak és a szószólónak, majd meg kellett erről egyezzenek, az építőanyagról pedig a városgazda számot kellett adjon. Uo. 197–198. Az 1764. évi tervek ismertetését még lásd: PÁL-ANTAL 2009. 179–180. 1751-ben az építőmester instrukciója általánosságban a majdan szükséges építkezésekről is szól, továbbá a „drága költségen építetett ajtók, padok, ablakrámak, ágyak, istállók, fűtők, kemencék, kapuk, kertek” vigyázásának kötelezettségéről, 1764-ben pedig megemlítik, hogy az építetések s az építőanyagok vásárlása a városgazdára van bízva. Uo. 99–100., 186.

²² A városháza megpadolatására vásárolt 31 deszkára 5,58 ft. volt adva, a tanácsháznál lévő hintószin lábaihoz és a két oldal kökerthez vett 16 hordó mészre 50,88 ft., egy pallérnak a tanácsháznál lévő kőistálló, hintószin, két oldal kökert és a csizmadiaszin végén lévő mészárszék építéséért 349,2 ft., egy asztalosnak a városházánál lévő istállóhoz két bérlett ajtó és a

Esetenként rendkívüli kiadások is terheltek a várost. 1603-ban a tanács a hadaival a közeli Nyárádtőn táborozó Székely Mózesnek és a vele levő török basának ajándékként élelmiszereket küldött, nyilvánvalóan jóindulatuk megnyerésére, és vélhetőleg arra az eshetőségre is gondolván, ha védelmükre lenne majd szükség az Erdélyben fosztogató tatár hadak ellen. Székelyék meg is ígérték nagy kegyelmességüket, és hogy nem felejtik el a gesztust.²³ 1679-ben az Apafi Mihályhoz küldött Kapucsi basára és kíséretére 376,6 ft-ot költött a város, amelynek megtérítését ugyan igényelte a fejedelemtől, de utóbbi döntését nem ismerjük.²⁴ 1771-ben a városgazda a református egyháznak nagy kötelekre a fő kurátornak 20 ft-ot fizetett, a húsvétkor a várbeli katonatiszteknek, valamint a református és római katolikus papságnak ajándékként adott naturáléért 2,46 ft-ot, és kiadásként könyvelték el azt is, hogy az alábbiak szerint 1000 ft-ot kitevő sokadalom-, hetivásár-, vas-, mázsa-, gyapot- és hídvám-bérletekből elengedtek, talán a már említett pestisjárvány miatti forgalomcsökkenés miatt, 300 ft-ot (vagyis 30%-os bevételkieséssel számoltak). Az igazságszolgáltatás költségeinek is tekinthetjük a hóhérnak egy parázna „pellengérben való megcsapolásáért és kikíséréséért” és egy halálraítélt férfi kivégzéséért, „és a drágaságra való nézve is, hogy a maga mesterségét jól és serényen végezte”, juttatott 7 ft-ot, valamint a hóhér „mellett itt szorult cigányoknak” 1,44 ft-ért szerzett három véka kukoricalisztet.

A város vezetői, tisztjei és alkalmazottai a 17. század elején már kaptak fizetést: 1605-től a bíró évente 10 ft-ot és ugyanannyi köből búzát (a városi szolga tartásának kötelezettségével), a 6 esküldtpolgár 5-5 ft-ot és 5-5 köből búzát, a malombírák 4-4 köből búzát. 1648-ben és 1651-ben a városi jegyzőnek az adóból 10-10, 1654-ben 25 ft-ot adtak, 1650-ben a ménés-, ill. disznópásztornak 4, ill. 3 ft-ot, de ezek az összegek minden valószínűség szerint csak bérük egy részét képezte. Az már kérdéses, hogy az 1649-ben a kántornak lepengetett 50 ft. és az 1651-ben „Mihály pap uramnak szolgálatjába” adott 10 ft-ot rendszeresen folyósított fizetésnek tekinthető, vagy csak alkalmi juttatásnak. 1750-től a bíró fizetése már 150 Rft volt, a 12 (fentebb esküldtpolgárnak nevezett) szenátoré 33-33, a jegyzőé és az adótárnoké (perceptoré) 50-50 Rft., 1764-ben a két jegyzőé 60-60 Rft., a városgazdáé 60 ft. és két ló szénájára és abrakjára 20 ft., az utóbbi tisztet segítő „jó, serény, értelmes [e szó talán elírás az ’értelmes’ kifejezés helyett] gazdáé” 30 ft. és lóabakra 10 ft.; 1731-től a borkocsmá felügyelője (inspektora) az általa kezelt bevételből „illendő fizetésre” volt jogosult, 1751-től a húslátók a hentesek által feldolgozott szarvasmarhák húsból két-két fontot kaptak fizetségül, egy 1759-es tanácsí végzés szerint az erdőfelügyelő és az erdőpásztorok „magok fáradságoknak méltó jutalmát fogják venni” a városvezetőség évente meghozandó határozata értelmében.

Az 1771-es számadásban a fentebbiektől részben eltérő fizetéseket könyvelték el: ekkor a bírónak 16,8 ft. jutott, a 12 tanácsosnak összesen 241,2 ft. (tehát mindegyiküknek átlagban 20,1 ft.), egy szenátornak 30 ft., a két jegyzőnek 54., illetve 48 ft., a városgazdának 80, az utóbbi helyettesének (subalternus oconomus) fél esztendőre 20, tehát egy évre 40, az ügyvédnek (fiscalis procuratornak), erdőfelügyelőnek, porkolábnak 30-30 ft., a határfelügyelőnek (territorialis inspectornak) 36, a kéményseprőnek 24, az órásmasternek és a két szállásmasternek (kvártélymasternek) 12-12 ft., a 4 városszolganak 34-34 ft., vagyis összesen 136 ft., 9 strázsának 60,5 ft. (egy őrnök tehát átlagban 6,72 ft.),²⁵ 6 erdőpásztornak 57,6 ft. (mindegyiküknek átlagban évi 9,6 ft., azaz havi 80 d.), a Vágottberekbeli

négy utcának végére kitett négy tábla elkészítéséért 6,36 ft., egy ácsmasternek a tanácsház pádimentumozásáért 4,8 ft., „a tanácsházhoz író theka alá való polc elrekesztéséért”, két festett székért és egy ajtó „foldozása s igazításáért” 4,5 ft., egy lakatosnak a tömlőc ajtaira és zárjaira és lakatokra tett munkájára 3,6 ft., egy ácsnak a tanácsháznál lévő istálló és a hintószín tetőjére, valamint „az új híd fizetésiben” 275 ft., a Maros-híd *restaurációjára* vett tutajgerendákért és lécekért 6,48 ft., az új hídon dolgozott ácsoknak és faragóknak 463,07 ft., egy személynek a város hídjánál 11 napig végzett munkájáért 3,74 ft., a postaházra vett 46 fenyőfa deszkáért 7,64 ft., a nagy malom zsílipje kirakására vett 25 cserfa deszkáért 10 ft., a város végén lévő kapuk megjavításáért vett fél mázsa vasért 4 ft., a szent Miklós utca végére az utaknak javítására kivetített szalmaért 36 d., egy festőnek, aki „a felakasztásnak példáját a négy utcák végeire lefestette” 2 ft., egy hadnagy kvártélyházának megjavítására „és egyéb megkívántató helyekre” 45,91 ft., 20000 égetetlen tégláért (melyeket végül egy patak-áradás elmosott) 33,2 ft., 93,000 tégláért 284,58 ft., egy lakatosnak „publicumokra tett holmi munkáiért” 4,62 ft.

²³ NAGY SZABÓ 2010. 142–143.

²⁴ ORBÁN 1870. 115.

²⁵ Vélhetőleg nem mindegyik őr teljesített egy teljes évig szolgálatot, mert így az átlagfizetésük igen különböző lenne: 3, 6, 17, 9, ill. 15 ft. Amennyiben egy utcában egyszerre csak egy személy őrködött, a strázsák fizetésére 1771-ben 9, 15, 18, illetve 18,5 ft-ot fizettek, tehát elképzelhető, hogy elvileg 18-18 ft. volt az éves pénzjárandóságuk, de az egyik utcában csak fél évre, egy másikban $\frac{3}{4}$ esztendőre fizettek (számunkra ismeretlen okból). Azt kevésbé tartjuk valószínűnek, hogy eltérő

pásztornak 2,4 ft., a postáságot viselő 6 személynek 320 ft. (egynek tehát 53,33 ft.). Az előbbi fizetések között számolták el a cigányok vajdájának 8 véka búza áráként²⁶ adott 2,6 ft-ot, a szántócéh céhmestereinek és egy bizonyos Sándor mesternek – bizonyára egy kézművesnek – (a búzabéli fizetésével együtt) nyújtott 12,8, illetve 17 ft-ot is, de lehet, hogy ezek az összegek nem rendszeresen folyósított bérek voltak, hanem alkalmi szolgáltatások ellentételezései.

A város vezetésében és igazgatásában ügyködő személyek a fizetésükön felül még további bevételekre, kedvezményekre és előnyökre is jogosultak voltak. 1731-ig a piaci árusító helyek után szedett jövedelmeket felosztották a tanácsbeliek között, 1759-ben régi szokásnak mondják a város tiszteit szolgálatukért megillető „karácsonyfát”, azaz karácsony alkalmával kiosztott tűzifát;²⁷ 1761-ben a 3 városkapu-örnek életük végéig „egy egy kis helyecskék adattanak” a városból kivezető két utca végén, valamint a „Háromház előtt”, hogy azokra maguknak (minden bizonnyal egyben őrházként is szolgáló) hajlékot építsenek, úgy, hogy a telkek az építményekkel együtt majd ingyen visszakerüljenek a város tulajdonába. 1764-ben a várost illető, de attól elidegenített, ellenben a közügyigazgató (director) által revendikált földeket az utóbbi „ajándékon”, vagyis tkp. sikerdíjként bírta egy évig; másfelől a városgazdára bízott réteken szárított szénában esetleg keletkezett kárt levonták annak a fizetéséből.

Legkésőbb 1672-ben a bírónak, polgároknak és „más érdemes embereknek [...] tisztek után” használatra adtak ismeretlen nagyságú földet, vélhetőleg ugyanannyit, mint 1731-ben, amikor a bírónak 3, a tanácsbelieknek és a jegyzőnek 2-2 nyíl föld járt (ennek megfelelően 1764-től a „magistratusnak” két, a bírónak három rész rétet osztottak ki, 1760-ban a jegyzőnek, adótárnoknak és városgazdának két porció (20 öles) kukoricaföldet). 1674-ben már úgy határoztak, hogy a városvezetők (és mások) is legfeljebb két-két „öreg földet” kapjanak szolgálatuk idejére, a tisztek tisztségük után kettőt, akinek pedig 3 vagy 4 lenne, vissza kellett adja a kettőn felülieket – vagyis akkor már többen is voltak, akik 3 vagy 4 „öreg földet” birtokoltak, és lehet, hogy a bíró is közéjük tartozott, akinek így talán már 1674 előtt is járt három rész.²⁸

1614-től a bíró, a város jegyzője és a tanácsosok adót sem kellett adjanak (1699-től a nem általuk lakott ingatlanok után már igen), 1672-től a „közönséges szolgálat alól” is fel voltak mentve, a „bíróság viselt, már megöregedett érdemes személyek” is (mivel „éjjel-nappal elég dolgok van a város szolgálatja mellett”), 1699-től max. 9–10 „bíró, polgár, nótárius és város szolgálatjában tisztességes megélemedett személy”, az 1750-ös jogszabály szerint a bíró, a szenátorok, jegyző és az adótárnok „holtig mindenektől exemptusok”, és özvegyeik is két évig.²⁹

Megjegyzendő, hogy a bírónak és a tanácsosoknak, ritkábban a városi kasszának és egyéb tisztségviselőknek mindezek mellett még voltak egyéb, nem a várostól kapott, habár az által megszabott

bérezést kaptak volna az örök, de ezt a lehetőséget sem lehet elvetni, mert elképzelhető, hogy az egyes utcák forgalma, így az ott elvégzendő munkateher is különbözött. Az örök tevékenységére lásd: PÁL-ANTAL 2009. 180–181.

²⁶ A számadás szerint 6 véka búzát 60 dénárban számítottak, 2 vékát 40 dénárban, ez ellenben összesen 4,40 ft-ot ad, így bizonyára az első 6 véka ára 30 d. volt vékánként.

²⁷ Vö. VISKI 1918. 71., amely szerint Hédervár 1554-es urbáriumában az idézett kifejezés fában szolgáltatandó karácsony-adót jelentett.

²⁸ PÁL-ANTAL 2006. 74., 85., 130., 180.; ENYEDI 2010. 396. (1674). A nyílföldek osztására lásd: PÁL-ANTAL 2009. 144–147.

²⁹ RNL MMH MvhMPH, Adóösszeírások/1648–1651., 1654.

PÁL-ANTAL 2006. 29., 56., 59., 74., 78., 85–86., 89., 90., 91., 100., 111., 145., 186., 189–190., 197., 200., 207. Az 1750. évi fizetések ismertetését még lásd: PÁL-ANTAL 2009. 168., 175. 1731-ben a tanács és a guberniumi bizottság is véleményt kellett nyilvánítson a fizetések nagyságáról, arról a guberniumot kellett értesíteni, utána pedig dönteni ez ügyben. Uo. 86. Az 1764-es szabályzat szerint a fizetéseket a magisztrátustól kapott *status personalis* alapján negyedévenként a városgazda fizette ki. Uo. 199. A város alkalmazottai közül a szolgálóra lásd még: Uo. 51., 65., 95., 132–133. (1604., 1634., 1750., 1760), a kocsmabíróra (1703): Uo. 66–67., a talán nem a város által fizetett ménespásztorra (1633., 1639., 1640): Uo. 264., 272., 274., a szőlőhegyi gyepűbírákra (3 személy) és -felügyelőkre (6), valamint szőlőpásztorokra (1761., 1764., csak a szőlőpásztorra: 1643): Uo. 140–141., 185., 186., 193., 276., a város szántóföldeire, réteire, mezőire és haráira rendelt felügyelőkre, gyepűbírákra és pásztorokra (1764): Uo. 193., az utcafelügyelőre és a szemétbírákra (1764): Uo. 184., a határfelügyelőkre és -pásztorokra még (1764): Uo. 166–171., 180., 185., 196., 201–204., 212., a mezőpásztorokra és gyepűbírákra még (1764): Uo. 186.; az erdőpásztorokra és -felügyelőre lásd alább. Az egyes tisztek neveire lásd: Uo. 102–106., 109., 127–128., 131., 139–141., 151–152., 155–156. (1731., 1735., 1739., 1742., 1759–1762., 1764); SZATMÁRI 2010. 46–49.

jövedelmeik is: részesültek a perek díjából és a bírságokból is,³⁰ de kisebb értékű illetékekre is jogosultak voltak.³¹

1648 és 1654 között évente-kétévente mintegy 7–18 hordó borra 100–250 ft-ot költöttek el a befolyt adóból;³² ezt a nagy mennyiséget minden bizonnyal eladták a város kocsmájában, amelynek egy 1731-es adat szerint évente általában 2–3 hónapig értékesítési monopóliuma volt.

Néhány összegről már nem állapítható már meg, hogy lényegében miért is voltak elköltsve: 1649-ben szalmára 1,5 ft., 11 teher mézre 33 ft., 1651-ben egy bizonyos Czenteri Jánosnak és hűgának 60 ft., majd Czenteri Katának meg nem nevezett szükségére 5 ft., habár az utóbbi összeg vélhetőleg segélyként került kiosztásra,³³ 1771-ben két véka búzára 2,2 ft.

A város által felvett hiteleknek is volt költségvonzata: 1654-ben egy 65 ft-os kölcsönt fizettek vissza, 1722-ben 1610 ft. kölcsön után évi 161 ft. kamatot kellett fizetni, 1759-ben a berekeresztúri Kereszturi Mihálytól felvett 700 ft-os hitelt törlesztették a minoritáktól felvett 700 ft-ot kölcsönrel, 1760-ban 1000 Rft-ot és annak meg nem nevezett kamatait fizették vissza Peringer András jezsuita házfőnöknek, az 1756-ban Némái Mártontól perköltségekre kölcsönvett 200 ft-ot a gyulafehérvári trinitáriusoknak (Némái ugyanis az utóbbikra hagyta e kintlevőségét, rabok kiváltására), valamint az utóbbi összeg két esztendei, a város többszöri kérésére szívességből lecsökkentett kamatja fejében 100 szál deszkát, a minoritáknak a tőlük 1753-ban az ún. Halmágyi-ház megvásárlására kölcsönvett 720 ft-ot és ennek 43,2 ft-os kamatait, 1771-ben a konventuális minoritáktól felvett 700, valamint 600 ft. értékű kölcsön (6%-os) éves kamatjaként 78 ft-ot, és kamatjaival együtt az 1731-ben vagy korábban felvett 1000 ft-os kölcsönt is vissza kellett valamikor adni.³⁴

1731-ben a városi tisztségviselők kiküldetéseire a bérkerettől elkülönített pénzüsszegeket irányoztak elő.³⁵ Indokoltak is tűnik ez az intézkedés, mert 1771-ben a város ügyeiben eljáró küldöttekre összesen 89,8 ft. volt elköltsve: 2 szenátor 2 szebeni utazásának napidíjára 64,2 ft., 2 személynek

³⁰ 1470-ből a bíró által beszédett bírságokat említik, 1487-ben pedig a lefoglalt javak után a bírónak személyenként fizetett 40 dénárt. 1604-es határozat értelmében a bíró és a tanácsosok előtt ítélt perek díjából az előbbi – a per típusától függően – 1/2 vagy 1/7 részt kapott, utóbbiak a maradékot (habár egyes esetekben a peres is kapott egy harmad részt), de a büntetéspénzek is a bíró és a tanácsosok között oszlottak meg, bizonyára a már említett arányban. 1611-ben azok büntetése, akik bizonyos földeket nem a városvezetőség előtt zálogosítottak, már a városé lett, 1750-től az *in facto delicti* találtaké a tanácsé, 1764-től a kihágást elkövető tisztségviselőké és alkalmazottaké közül a városgazda büntetésének az 1/3-a bíránaké, 1/3-a a közügyigazgatóé (*directoré*), 1/3-a a városi kasszáé, a felügyelők, pásztorok, utca kapitányok és fertályosok bírságának 2/3-a a tanácsé, 1/3-a a városi kasszáé, a közügyigazgatóé egyik fele a városi kasszáé, másik fele a közügyigazgatóságé, a szenátorénak fele a városi kasszáé, fele a szószólóé, az erdőfelügyelők által kivetett büntetések egyik fele a tanácsé, másik fele az addig használatos (számunkra ismeretlen) mód szerint kellett megoszoljon, de úgy, hogy az erdőfelügyelő és -pásztorok is kellett kapjanak belőle, végül a határinspektorok által kivetett (3 ft. alatti) büntetések 2/3-a az utóbbié, 1/3-a a határpásztoroké, de ha a tanács kellett döntsön, akkor az addig használatos (le nem jegyzett) kulcs szerint kellett elosztani a büntetést, úgy, hogy abból az említett felügyelők és pásztorok is részesüljenek. *SzOkI* I. 215–216., V. 26.; PÁL-ANTAL 2006. 52–53., 58., 94., 186–187., 206., 207. További bírságokra, anélkül, hogy hova fordításukról olvashatnánk, lásd: Uo. 52–53., 92., 96–98., 113., 120.; ENYEDI LAKATOS 2010. 394.

³¹ 1604-től a város minden új polgára a városkönyvbe való beírása után a bírónak és az esküdtpolgároknak egy tál élelmet, egy pecsenyét, egy veder bort, ahhoz kenyeret és „ahhoz valót” kellett adjon. 1634-től az új ítéletért idéző személy a bírónak 25 dénárt kellett fizessen, 1750-től a bíró pecsétjével tiltó személy a bírónak 1 polturát, a tanács előtt a tiltás fejében 150 dénárt, amelynek 2/3-a bíránaké, 1/3-a a peresé, mind az öt osztóbírónak 6-6 dénárt, a birtokügyben perlő és idéző személy a városszolganak 3 dénárt, 1764-ben a jegyzőnek minden utalványozásra (assignatióra) 6 dénárt (kivéve a város részére írtakat). PÁL-ANTAL 2006. 48., 65., 93., 95., 189., 190., 201., 212.

³² RNL MMH MvhMPH, Adóösszeírások/1649–1651., 1653.

³³ RNL MMH MvhMPH, Adóösszeírások/1649., 1651.

³⁴ RNL MMH MvhMPH, Adóösszeírások/1654.; PÁL-ANTAL 2011. 376.; PÁL-ANTAL 2006. 88., 116., 163–164. Valami gond van a minorita-kölcsönre vonatkozó forrásban szereplő adatokkal, mert a szöveg szerint a hitel 120 ft. volt, amely summa az 1 éves kamatával összeadva 763,2 ft. volt. Uo. 163. Ez azonban így egy túl nagy összeg, hiszen írásunk melléklete szerint a város 1771-ben – az említett minoritáknak is – 6%-os kamatot fizetett a felvett hitelek után, és evvel a kamattal és egy 120 ft-os kölcsönrel számolva a végösszeg 127,2 ft. lenne. Másrészt 763,2 ft-ból visszaszámolva a hitel 720 ft. lenne, tehát nyilván ez a helyes összeg, csak valószínűleg a 120-ban az első számjegy el van írva: a 7 helyett az ahhoz hasonló 1-est írtak vagy másoltak. Az ún. Halmágyi-ház megvásárlására kölcsönvett 700 ft-os hitelt 1759-ben is említik, a város „feles számú”, általunk ismeretlen értékű kölcsöneit pedig általánosságában 1760-ban is. Uo. 121., 125.

³⁵ „aki közönséges functióban legatióban expedíaltatik, állapotjához illendő s elegendő kölcség adassék”. PÁL-ANTAL 2006. 85.

(„postának”), akik a fentebbi küldötteket szállították, 12 ft., az utóbbiak mellett 3,5 hétig szolgáló személynek 2,4 ft., a város ügyében háromszor Szebenbe küldött személynek napidíjként 11,2 ft.

A 18. században tekintélyes perköltségei is voltak a városnak: perek „elegyengetésére” (complanatiójára) 1756-ban mátészalkai Gyéresi Istvánnak 200 ft-ot adott., akinek emellett 1752-ben még adtak 260 ft-ot és egy jobbágyot, az utóbbi évben Gálfalvi Ábrahám utódainak 220, Toldalagi Lászlónak 200 ft-ot (az utóbbival való perben azelőtt még nagy, habár általunk ismeretlen költségei is voltak a városnak).³⁶ 1760-ban egy ügyvéd szolgálataiért, mivel készpénzzel nem tudtak fizetni „ab defectum cassae publicae”, egy jobbágycsaládot adtak, és egy, a „város közönséges dolgaiban fáradozó” kancellista 15 ft. munkadíjáért egy jobbágyfiút.³⁷ 1771-ben a perek 33,2 ft-ot emésztettek fel: egy ügyvédnek a *productionale forum* előtt a tizedről és város jogszabályzatáról való perért 7,2 ft-ot, három ügyvédnek a Henter gróf malomgátjáról való perért 15, két, a „város közönséges dolgában fáradozó” kancellistának 6, Marosszék jegyzőjének „az gátas causa transmissójáért” 5 ft-ot.

Tűzvédelemre és köztisztaságra csak alkalmi, habár elég jelentős kiadásai lehettek a városnak, amely az 1764-es szabályzatban a meglévő tűzoltó eszközök („egy néhány horog [...] és három vagy négy lajtorja”) szaporítását határozta el, hogy minden utcának elég provisiója legyen, továbbá bőrvédrek és legalább egy „vízipuska” készíttetését, melyek összköltségét max. 150 ft-ra becsülte, a tűzoltásban segédkező deákok közül pedig azoknak, akik „jól distinguálják magukat”, egy ejtel bort irányozott elő. Ugyanabban az iratban az utcáknak „temerdék ganéjtól” való megtisztítását egy helyt öt éven keresztül fizetendő évi 200 ft-ból tervezték megoldani, míg egy más helyt, időtartam megadása nélkül, évi 100 ft-ból.³⁸

A magisztrátus ügyintézésének anyagi kiadásai is voltak, amelyek 1771-ben 35,72 ft-ra rúgtak: 7 kötés és 1 konc papírért és 4 fertály (pecsételésre használt) spanyolviaszért 35,14 ft-ot fizettek, hat, ismeretlen tárgyú könyvnek a magisztrátus számára való „elkészítésiért”, vagyis bizonyára bekötéséért egy könyvkötőnek 48 d-t.

A mondott évben viszonylag sokat költött a város az állam által igényelt összeírásokra, vizsgálatokra és a kormány utasítására hivatalos ügyben érkező személyekre: az 1770-1771. évi pestisjárvány megfékezésére érkezett egészségügyi személyzetre³⁹ 88,47 ft. volt elkönyvelve (a doktorok és felcserek számára 52,77 ft., Bruckmann orvosnak még 15 font dohányért (amelyet a pestis ellen használhatott fel⁴⁰) 2,7 ft., két „visitorator borbélyoknak” 6 ft., a „visitorator doctor és chyrurgus urak mellett szolgálatot tett” személynek 6 ft., a halászoknak, amiért a Gubernium parancsára ideérkezett orvosok és felcserek számára halásztak, 3 ft., a városlakókat az Egészségügyi Igazgatóság és a magisztrátus parancsára (minden biztonnal a mondott járvánnyal összefüggésben) összeíró és bizonyos utasításokat 41 példányban lemásoló kancellistáknak, tógás diákoknak és magánszemélyeknek⁴¹ 18 ft.), a postaállomást megvizsgáló biztosoknak élelmezésére 72 d., a Gubernium által gabonák, illetve károk összeírására kinevezett két szenátornak, ill. megbízottaknak 33,6 ft., ill. 28,8 ft, egy szenátornak az említett gabonaösszeírás és a piaci gabonaárakra vonatkozó havi táblázat elkészítésére 14,4 ft., a

³⁶ PÁL-ANTAL 2006. 163–164. 1761-ben egy, a város kiváltságai ellen indítanádó esetleges per költségeit említik, 1764-ben pedig általánosságként azt, hogy „a pernek kimenetele bizonytalan, de a költség mindenkor bizonyos lészen. [...] a communistások [...] leginkább szoktak az [ti. a pereskedések] által elszegényedni”. Uo. 150., 174.

³⁷ PÁL-ANTAL 2006. 129.

³⁸ PÁL-ANTAL 2006. 183., 210., 212. Az utca kapitányoknak szóló részben már azt írták elő, hogy minden fertályban készíttessenek két nagy és erős létrát, valamint két, vashoroggal ellátott hosszú rudat. Uo. 209. A tűz elleni védekezésre és az utcák tisztítására lásd még: Uo. 191–192., 209–212.; PÁL-ANTAL 2003. 385., 405., 416.; PÁL-ANTAL 2009. 180.; ORBÁN 2009. 259., 268.; PÁL-ANTAL 2013. 271., 273., 283.

³⁹ CHENOT 1799. 108–119. és a könyv végén található, lapszámozás nélküli táblázat; PETRI NAGY 2010. 65–66.; Erdélyre vonatkozóan lásd: CHENOT 1799.; CERNOVODEANU – BINDER 1993. 162–163.; BECZE 1902. 191–193. Az alább említendő Bruckmann orvos két sebésszel a pestisjárvány megfékezéséért jött Vásárhelyre, ahova március 1-jén érkezett, és onnan, a sebészeket hátrahagyva, kb. 3 hét múlva Brassóba ment, ahova 25-én érkezett meg. CHENOT 1799. 116–117., 119.

⁴⁰ „A pestisnek idején is mind magába, mind másokba ennek igen nagy hasznát tapasztalta Diemberbroek.” MÁTYUS 1762. 329. BENKŐ 1792. 34. szerint a dohányfüst a pestis „ártalmait ellen mindenféle nagy dicsértebenn vagyon”.

⁴¹ A „visitorator”-okra és az összeírásokra: CHENOT 1799. 122–123., 129., 135–135. Az említett utasítás is a járvánnyal kellett összefüggjön – talán a pestis megkülönböztető jegyeit ismertető, a Collegium Sanitatis által kiadott és Erdély-szerte kihirdetett irat volt. Az utóbbira: CHENOT 1799. 121–122.

Gubernium utsítására vásárolt és „próba végett” kivágatott két ökörre 1,5 ft., a tartományi főbiztos gróf Bethlen Mikósnak⁴² – számunkra ismeretlen okból – adott borjúért 4,08 ft.

Végső soron a városi birtokok igazgatásával függ össze az a 15, ill. 15,2 ft., amelyeket 1771-ben Bárdoson egy ismeretlen összeírásra – nem részletezett módon – költöttek, valamint az ottani jobbágysági kötelezettségei megváltására (*in redemptionem insurrectionis*), és bizonyára a – fentebb említett 1764-es terv alapján vélhetőleg szintén bárdosi – dézsma kezelésére fordított 54 ft. is (a dézsmabor tárolására használt hordók megkötéséért a kádárcéhnek és a dézsmások élelmezésére elköltött 14, ill. 40 ft.).

Az utalványozások nélkül tett 40,38 ft-ra rúgó kifizetéseket, továbbá a „magisztrátus által legitimált költségek specificatioja szerént megkívántató bizonyos helyeken tett munkákra” elköltött 29,82 ft-ot előttünk ismeretlen célra használták, noha az utóbbi összeget bizonyára legalább részben építkezésekre fordították.

Tkp. a kiadások közé számíthatók a város tulajdonából átengedett javak, mint pld. az 1597-ben Baranyai Decsi János iskolamesternek adományozott plébániaház (amelyet aztán annak örökösétől majd visszacseréltek és -vásároltak), a volt ferences kolostornak 1604-ben Nagy Szabó Ferenc részére adott egyik cellája, a katonaság által elfoglalt városháza,⁴³ a város földjéből az a két sing szélességű földszáv, amelyre Toldalagi László 1759-ben ráépített, a római katolikus iskola számára veteményes kert céljára 1760-ban átengedett „kisdud pusztá helyecske”, és egy özvegyasszonynak és annak árváinak egy ismeretlen időponttól 1761-ig, az asszony újbóli házasságáig átadott „kis házhelyecske” (amelyet nyilván azért vett vissza a város, mert úgy vélte, hogy a férjjel megerősödött család már nincs rászorulva a segítségre). Anyagi veszteségként kellett elkönyvelje a város azt, hogy egy általa megvett ház tartozékait mások használták, és bizonyára azt is, hogy 1759 novemberében a nemrég az uralkodó által visszaadott városházában az 1754-től ott lakó ítélőmester a következő tavaszig kérte ottmaradását („vagy még úgy lehet, hamarabb is”, amíg sikerül új szállását megfelelő állapotba hoznia), és noha a döntést nem ismerjük, úgy látszik, az ítélőmester végül csak 1761-ban, elhunyt után hagyta el a házat – meglehet, bérleti díj fizetése nélkül.⁴⁴

A fentebb és lentebb leírtak alapján látható, hogy a városnak nem ritkán természetbeli kiadásai is voltak, és pedig búzában, zabban, szénában, fűben, deszkában, jobbágyságban, amelyhez még hozzátehetjük, hogy 1771-ben 20000 tégláért 24 ft. készpénz mellett még adtak 20 véka törökbúzát 6,8 ft-ban és 20 font túrót 2,4 ft-ban számolva, a minoritáknak pedig kölcsönadtak 11000 téglát.

Azt, hogy mennyi volt Marosvásárhely összkiadása, először csak 1722-ből ismerjük, amikor az adón kívüli költség 1258,5 ft., 240 köből búza, 52 köből zab és 215 szekér széna volt, míg 1721-ben az adó 4521 Rft. és 40 kr.⁴⁵ Az egyes kiadási tételek értékét csak 1771-ből tudjuk. Ebben az évben két kiadási tétel messze kiemelkedett a többi közül: az építkezésekre összesen 1516,85 ft-ot költöttek, a bérekre 1320,9 ft-ot (amelyből 5 személynek 1769. évi fizetése fejében 36 ft., az 1771. évi bérek összege tehát 1284,9 ft. volt), amelyek az összkiadásoknak a 40, illetve 35%-át tették ki (az év végi készpénzmaradvány 2570,67 ft volt).

Úgy tűnik, hogy a főbb kiadási tételek részben ugyanazok voltak a 17. és a 18. században, ugyanis az 1648 és 1654 közötti adószámadások végén a kiadásokra vonatkozó feljegyzések szerint az adón kívül leggyakrabban borra, városi alkalmazottak fizetésére, valamint ingatlanokra és építkezési anyagokra költött a város – igaz, ezek a források nem mindig tüntették fel a kiadások pontos rendeltetését, sokszor pld. csak az tudható meg, hogy egy bizonyos összeget a bírónak adtak, de hogy azt a bíró mire költette, már nem, másrészt elképzelhető, hogy nem csak az adóbevételekből eszközöltek kiadásokat, hanem pld. a város készpénztartalékából vagy hitelekben (így tehát még a csupán az adóból eszközölt kiadások pontos szerkezetét sem lehet pontosan megállapítani).

⁴² A szövegből nem deríthető ki egyértelműen, hogy kinek is juttatták a borjút, de úgy van értelme, hogy Bethlen Mikósnak

⁴³ NAGY SZABÓ 2010. 159., 156.; ORBÁN 2009. 259. A városházát ugyan megpróbálta visszaszerezni a város, amint ezt egy 1754-ben szerkesztett kérvénye is tanúsítja, de igyekezete nem járt sikerrel. Uo.

⁴⁴ PÁL-ANTAL 2006. 120–122.; 130. ORBÁN 2009. 251–252., 255–256. A földet avval a feltétellel adták át az isolának, hogy arra ne építsenek semmit és „lakó embert oda ne szállítsanak”. Uo. A város földjének elfoglalása esetére előírt szabályzat: PÁL-ANTAL 2006. 166., 167.

⁴⁵ PÁL-ANTAL 2011. 376.

A városi bevételekre vonatkozó legkorábbi adat 1554-ből ismeretes, amikor a város két malmát említik, 1604-ben már a városi malomnak a városnak beszolgáltatandó jövedelmét is, továbbá az arra gondot viselő malombírákat, akiknek malombírósága a „városon levő tiszt[ség]ek” közé számítottak (ekkor már csak egy malmot említenek).⁴⁶ 1593 óta az örökös hiányában meghalt vásárhelyiek javai is a városra szálltak;⁴⁷ az e címen befolyt jövedelem mértékéről nem ismerünk adatokat, de a kora újkori magas halandósági ráta miatt nem lehetett teljesen jelentéktelen. A polgárrá avatási illetékek már gyakrabban folytak be a város kasszájába, éspedig a 17. században évente mintegy 20–40 ft., mivel ekkor esztendőnként 1–2 tucat új polgár tette le az esküt, akik ekkor az 1604-es szabályzat szerint 1-1 ft-ot kellett fizessenek. 1759-ben a külső emberek „incorporationis taxája” már 10 ft., de egy 1764-es forrás szerint a vásárhelyi szülők gyermekeinek polgárdíja egy réginek mondott határozat értelmében 1, míg a többi személyé 2 rajnai ft. volt (és valóban, 1764-ben ezeket az összegeket tüntették fel a mondott díjat elkönyvelő számadáskönyvben), 1735-ben pedig egy személy esetében 1 ft., de valamikor 1764 és 1792 között megemelték e díjakat, mert 1792–1793 és 1798–1800 között és 1809-ben már a 3 Rft-al egyenértékű 2,4 ft-os, 1794-1796-ban pedig 2 és 4 Rft-os, 1798-ban, 1800–1801-ben, 1804-ben, 1806–1807-ben és 1811-ben 2 Rft-os, 1806-ban 2 ft-os taxákat fizettek. A kézművesek és kereskedők illetéke már jóval magasabb volt: 1764-ben a „hazafia”, ill. idegen mesterember concivilitás taxája 7,5, ill. 15 ft. (amelyekből a magisztrátus által megkövetelt próbamunka értékét levonták), de a jó szakembernek, különösen olyannak, amilyen fajta a településen még nem tevékenykedett, „és egyébképpen is jó reménységet mutat, hogy a város hasznára lészen”, elengedték e díjat, melyet 1810-ig nem is emeltek meg.⁴⁸

Az adóbevételekről leginkább az 1635-től kezdve többé-kevésbé folyamatos sorozatban fentmaradt adójegyzékekből tájékozódhatunk. Ezekből megtudhatjuk, hogy a 17. század közepén a város általában évente 2, ritkábban 3 alkalommal az egyes adófizetőkre 3, ritkán 2 ft-ot vetett ki. Egy adót általában több részletben fizettek be, 7–12 adóbegyűjtő körút alkalmával. Az 1649. február 26-án kivetett adó 5–7. adójárásának időpontja pld. április 10., 25. és május 2. volt, azaz 1-2 hetente indultak egy újabb adószedő körútra, és az utolsóra a kivetés után 2 hónappal. Még így sem folyt be mind az adó, mert néhány személy neve mellett nem írták ki a kifizetést jelentő „solvit” szót, máshol pedig azt olvashatjuk, hogy egy bizonyos összeg befizetése után „megengedte a bíró uram”, „a többi engedelem”, egyvalaki neve után egyenesen azt, hogy „elvitte az ördög pokolba.” A mondott évben túl nagy veszteség mégsem érte a közösséget, mert a 378,36 ft. befolyt adó mellett csak 16,96 ft. maradt behajtatlan, vagyis a kivetett összeg 4%-a.

Esetenként rendkívüli bevételek is növelték a város bevételeit: pld. adományként 1620-ban Angyalosi János ítélmestertől a felégetett marosszentkirályi kolostorból megmaradt építőanyagokat kapta meg (amelyeket a városi erődítmény egyik bástyájába építettek be), 1742-ben a görög kereskedőtől egy általuk 800 ft-ért vásárolt ház (amiatt, hogy a tanács kiutasította a városból az örmény kereskedőket).⁴⁹ A magisztrátus nemcsak kapott vagy vásárolt, hanem el is adott javakat. 1633-ban felosztották a vár melletti mezőt, és az ekkor kialakított az 1 X 20 öles parcellákat 2-2 ft-ért adták (amely összeg a csekélyisége alapján inkább bérleti díjnak tekinthető),⁵⁰ 1759 és 1761 között 8 földterületet adott el összesen 49,04 ft. és 1 Rft. értékben.⁵¹ 1764-ben azt említették, hogy a magisztrátus valamikor azelőtt sok letelepedett személynek lakóhelyeket „bakatella pénzen”, egy más szövegrész szerint 10 és 15 ft-ért, „többen s kevesebben” adott el (az így begyűlt pénzt aztán két-három ember

⁴⁶ SzOkl II. 303–306.; PÁL-ANTAL 2006. 48., 51. A malom jövedelmének, a malombírá és a város egyik malmának említése: Uo. 56., 74., 77., 78., 86.; PÁL-ANTAL 2011. 376.; HALMÁGYI 1906. 303. (1605., 1672., 1699., 1722., 1731., 1767).

⁴⁷ SzOkl IV. 119., idézi: PÁL-ANTAL 2006. 14. is.

⁴⁸ PÁL-ANTAL 2006. 22., 48., 124., 177., 304., 306–322. Az illetékre lásd: PÁL-ANTAL 2009. 132–134. 1815-ben egy 8 ft-os díjat fizető személynél megjegyezték, hogy ő két jószágot bír a városban, így lehet, hogy hasonló okból fizetett egy személy ugyanennyit 1812-ben, másvalaki 8 Rft-ot 1794-ben, ketten pedig 7 Rft-ot 1811-ben. PÁL-ANTAL 2006. 311., 321–322.

⁴⁹ NAGY SZABÓ 2010. 127–128.; PÁL-ANTAL 2009. 151–152.

⁵⁰ PÁL-ANTAL 2006. 60.

⁵¹ Uo. 117–118., 129., 148.

elvesztegette).⁵² 1760-ban két jobbágyot adtak el, 20, ill. 50 ft-ért, 1771-ben 40,000 téglát, minden bizonnyal leglább 122,4 ft-ért, amennyiért megvásárolták; 1764-ben a városgazda kötelességei között az általa a város földjén termesztett búza eladását is felsorolták.⁵³

Legkésőbb 1631-ben bevétel származott még a hídvámból, 1699-ben a kocsmából, 1722-től a sokadalmakból; 1731-ben minden bizonnyal a város összes rendszeres és fontosabb bevételi forrását felsorolják: ekkor az adót, vámot, sokadalmakat, bor- és sörkocsmát, sörfőző-házat, malmokat, dürrückölőt említik.⁵⁴ 1739-ben a minoriták boltjának éves illetéke 50 Rft. volt, 1741-ben a görög kompánia által használt sátorhelyek éves bére 100 Rft., 1764-ban 4 örmény kereskedő által használt sátorhelyeké 500 ft., 1758-ban és 1762-ben a heti és éves vásároké 250–300 ft volt, 1758-ban a sokadalmaké 180 ft., 1759-ben 70 ft. (mivel az előző évben két vásár impediáltatott, így azokból nem származott jövedelem, ezen kiesett bevétel fejében a bérlőnek átengedték 1759 első két vásárának a hasznát), 1762-ben 200 ft., a hetivásárá 1759-ben a váméval együtt 75 ft., 1762-ben a juh- és kecskehús-váméval együtt 100 ft.,⁵⁵ 1759-ben a városi mérlegé 40 ft., 2 utca favámjái (eladás végett behozott tűzifa után vám) 10 ft., a kocsmáké és a külső vendégfogadóé 100 ft. és 40 veder új bor, a vasárusításé 20 ft., 2 (kis) fabolté, illetve 2 piaci sátorhelyé 10, ill. 40, a dürrückölőé 50 ft, egy lakásra kiadott bolté 6 ft. (amelyet végül nem adtak meg), míg 1760-ban a vendégfogadóé és a kocsmáké 250, a sörfőző házé – nem tudni, hány évre – 1000 Rft.⁵⁶ Ezekből az adatokból látható, hogy a 18. század közepén már általában bérbe adták a városi jövedelmek nagy részét, de 1760 végén a nagyobb bevétel reményében elhatározták, hogy saját kezelésbe veszik azokat, borbírák és „hiteles személyek” által, akik a jövedelmeket a város kasszájába kellett vigyék.⁵⁷ Nem lehettek azonban megelégedve az eredménnyel, mert egy év múlva már ismét bérlők kezén találunk több bevételi forrást, amint ez a fentebb leírtakból kiderül.

A többféle cím alatt szedett illetékek is gazdagították valamenyire a várost: 1703-ig a városiak által kocsmárlott bor hordója után a város közszükségleteire a kocsmabírónak 5 dénár taxát kellett fizetni, amelyet 1703-tól a városi szőlőhegyeken termelt ital után már nem kértek (mivel a szőlő után is kezdtek adót szedni), de a következő évre datálható határozat a városi, illetve külső bor árusításának taxáját már hordónként másfél, illetve 3 ft-ban szabta meg.⁵⁸ 1754-ben a város azt kérte a Guberniumtól, hogy a település tisztántartására minden egyes vásáros szekér után fél poltúra illetéket szedhessen, 1759-ban a külső óbor vedre után a városkasszába 1 dénárt kellett juttatni.⁵⁹ Itt említjük meg azt, hogy 1761-ben két személy az utca kapitányságuk megváltásáért, nevezetesen azért, hogy a százférfiak által kötelező módon egymásután viselendő hivatalt ne kelljen viseljük, 25 ft-ot adott,⁶⁰ de lehetséges, hogy ezt inkább a rendkívüli bevételek közé kellene számítani.

Bevételnként könyvelhető el az 1718-ben ismeretlen alapon lefoglalt piactéri ház is (az ún. Kováts-ház, amelyet végül csak 1797-ig birtokolt a város). Ennek szobáit a város a Királyi Tábla elnöke rendelkezésére bocsátotta, amiért elvileg lakbér járt, amiként a mondott intézménynek 1754 néhány hónapjaiban átengedett városháza használatáért is. 1761. évi befejezése után a város a tulajdonában lévő, de a Királyi Táblának átadott ház után is kapott bért. Ennek az összegét nem ismerjük, csak azt, hogy ez 1806-ban 100 Rft-nál valamivel nagyobb volt (talán 159 Rft, mint 1811-ben).⁶¹ Örökbérletnek

⁵² Uo. 172., 177.

⁵³ Uo. 133., 135., 195.

⁵⁴ VIGH 1999. 78–79. (idézi BENKŐ – DEMETER – SZÉKELY 1997. 34. is); PÁL-ANTAL 2011. 376.; PÁL-ANTAL 2006. 77., 83–84., 86.

⁵⁵ Uo. 109–110., 152.

⁵⁶ PÁL-ANTAL 2009. 150., 151., 154.; PÁL-ANTAL 2006. 113–116., 119., 122–123., 163. A dürrückölőt két évre vették bérbe, látszólag 1758-tól. 116. A piaci árusító helyek (1731), sörfőző ház (1755–1761), a kocsmák (1760), sátorhelyek (1760–1763), ill. malmok (1764) bérletére még lásd: Uo. 89., 120., 125–126., 134–135., 144., 157., 159., 192. 1731-ben régi módként említik azt a szokást, hogy amikor „elkerülhetetlen szükségétől kényszerítették a tanács”, évente 2–3 hónapig borkocsmárlási monopóliumot vezet be. Uo. 85.

⁵⁷ PÁL-ANTAL 2006. 138. Bérletek említése még: Uo. 124. (1759).

⁵⁸ PÁL-ANTAL 2006. 66–67.; PÁL-ANTAL 2009. 158.

⁵⁹ Orbán 2009. 259.; PÁL-ANTAL 2006. 113.

⁶⁰ PÁL-ANTAL 2006. 139–140.

⁶¹ ORBÁN 2011. 139., 143–144., 151., 109. jz.; ORBÁN 1870. 144. (1754). A város a kapott összeget kevesellte, az 1816–1819 közötti évi 300 Rft-os házbér alapján joggal.

tekinthető, hogy 1760-ban az akkor még egységes marosvásárhelyi román egyház 15 ft-ot fizetett azért, hogy a város ne adjon el egy földterületet, hogy azon az egyház „processiót járhasson”, és az, hogy 1763-ben több személy egy városi terület szabadon tartásáért, hogy ezáltal zavartalan legyen a telkeikre való bejárás, 7 aranyforintot adott.⁶² 1764-ben a város tulajdonában levő parlagokat, az eladásra tartogatott szántóföldeket, a dohány- és dinnyeföldeket, réteket és a bokrokkal benőtt földeket is a városgazda bérbe adhatta egy éves cenzusért, amelynek értékét csak egy esetben ismerjük: az 1 öl szélességű és ismeretlen hosszúságú parlagért 6 dénárt kellett adni, a „jus territorialis” elismeréséért.⁶³ Ekkor azt is említették, hogy többen az általuk használt szántóföldekért és kaszálókért nem fizettek semmit, és emiatt elrendelték, hogy azok minden évben „valamit szolgáljanak”: szarvasmarhával való szántással vagy fuvarozással két hetet, gyalogosan három hetet, „amire kívántatik”.⁶⁴ Ennek alapján világos, hogy a többi városlakó az általuk használt szántóföldekért és kaszálókért fizetett, miként 1764-ben a város erdejéből a városlakóknak adott épületfáért is már egy szerényebb illetéket (taxát) is szedtek, „hogy a városnal is legyen egy kis haszna, a városiaknak se kerüljön drágán” (az illeték nagysága a fa méretétől függött, valamint attól, hogy az álló vagy kidőlt volt.)⁶⁵ A pénzkiadásoknál végül a felvett kölcsönöket említjük meg, amelyeket részletesen a kiadásoknál ismertettünk.

A kiadásokhoz hasonlóan a városnak természetben is voltak bevételei. Az 1764-es szabályzat szerint a város saját földjébe búzát és zabot kellett vetessen a városgazda, de búzát az itteni termésen túl esetleg még a saját malmaiból is kaphatott (vámként) a magisztrátus, valamint a bárdosiaktól ekkortól beszedni tervezett dézsmaként,⁶⁶ fűt és szénát a rétekről (ahonnan addig évente max. 31 szekérnyi gyűlt össze), fát pedig az erdőtől és vámból: egyrészt egy 1731-es, de 1759-ben és részben közvetve 1764-ben is megismételt utasítás szerint a város erdejéből biztosították a város saját céljaira szükséges épületfát (amelyeket mint a hidakhoz, malmokhoz és a városgazdára bízott épületekre felhasználandókat írtak le), a levágott fák ágait pedig a város hasznára kellett fordítani, pld. a városházára, várdaházra (katonai őrházra), a beszállásolt tisztek házára és „egyéb communis ususra”, nyilván tűzifának, az erdőről tisztításakor levágott ágakat és vesszőket malomgátra, és egy 1759-es forrás értelmében a város tisztjeinek régóta karácsonyfa járt, amint ezt már említettük. Másrészt legkésőbb 1751-ben már a városba behozott fa után is természetben szedtek vámot, amelyet 1760-ban (az utcák végére állított személyek által begyűjtve), a hidakra és malmokra felhasznált fák ágaival együtt, a felállítandó faraktárba határozta szállítani, onnan pedig a cirkálóházhoz és az utcák végén levő őrházakba tűzifának, valamint „egyéb közönséges szükségére” kellett felhasználni, vagy eladni. Az erdőtől tekintélyes bevételre lehetett szert tenni, hiszen 1764-ben a város erdejéből addig elszenvedett kárt 5-6000 ft-ra becsülték (még úgy is, hogy a faállományt erdőpásztorok és -felügyelő óvták).⁶⁷ Sokkal kisebb haszon származott abból, hogy 1649-től elkobozták a vasárnapi prédikációk alatt árult élelmiszereket, 1751-től a húslátók a nem megfelelő áron árult vagy meg nem bélyegzett húst, ráadásul ezeket gyorsan szét is osztották az iskolában vagy az ispotályban, ill. a szegényeknek.⁶⁸

⁶² PÁL-ANTAL 2006. 129–130., 160–162. 1760-ban a város földjeiből, jószágaiból és jobbágyságiól való eladásokat a community beleegyezéséhez kötötték. Uo. 132.

⁶³ PÁL-ANTAL 2006. 170., 179., 180., 185–186., 196–197., 199., 202. A város saját kezelésű földjei közül csak kettőnek ismerjük a kiterjedését, 1764-ből: az egyik 50 köblös volt, a másikról pedig, mely Bárdoson volt, azt írták, hogy „12 eke kimehet”. Uo. 195.

⁶⁴ Uo. 172., 177.

⁶⁵ PÁL-ANTAL 2006. 205. A városba letelepedett személyek a lakóhelyük építésére szükséges fát a város erdejéből már minden jel szerint ingyen kapták. PÁL-ANTAL 2006. 172–173.

⁶⁶ 1764-ben a városgazda elégtelen zabtermésének és a búza általa való eladásának a lehetőségéről intézkedtek. PÁL-ANTAL 2006. 195.

⁶⁷ PÁL-ANTAL 2006. 86., 99–100., 110–111., 129., 180–181., 195–199. 1764-ben a városnak „ad fundum publicorum proventuum”, „a közönséges proventusokra vagy város szükségére”, „a város számára” hagyatott földekre (szántóföld, kaszáló, rét) és a városgazdának átadott, a város tulajdonában levő parlagokra lásd: Uo. 167., 168., 170., 179. Az erdőre lásd még: Uo. 58., 203., 205–208. (1611., 1764) Az erdőpásztorokra és -felügyelőre lásd: Uo. 86., 111., 181., 185., 186., 189., 193., 197–198., 205–207. (1731., 1759., 1764) Az erdőinspektor 1764-es instrukciója: Uo. 205–208. Az erdőkárok említése még: Uo. 110., 205.

⁶⁸ PÁL-ANTAL 2006. 68–69., 100. A nem megfelelő áron árult tehénhús szegények részére való konfiskálását 1761-ben is elhatározták. Uo. 142.

A város adón kívüli bevételeinek mértékét legkorábban 1722-től ismerjük, amikor az 700 ft. és 240 köböl búza volt; ez kb. 560 ft-tal volt kevesebb az adón kívüli kiadásoknál. A nagy adóterheket is figyelembe véve nem csoda, hogy ekkor a város tartozása 3341,4 ft. volt. Nem meglepő, hogy adósságát 1764-ig sem tudta visszafizetni a város, noha ezt akkor a guberniumi bizottság a rossz gazdálkodás számlájára írta, és véleménye szerint ha jól és a közhasznát keresve gazdálkodott volna a város, nem kellett volna magát adósságokba verje, sőt, még kölcsönadható vagy építkezésekre fordítható pénztartalékokat is felhalmozhatott volna.⁶⁹

1771-ből az egyes bevételi forrásokból származó összegeket is ismerjük: az előző évből maradt a kasszában 14,4 ft. (az összbevétel 0,3%-a), a bérletekből származott 2263,335 ft. jövedelem (49%; lásd az alábbi táblázatot), különféle, a legtöbb esetben tkp. bérleti díjakkal tekinthető illetékekből 781,68 ft. (17%; az árusító boltok használatának illetéke 395 ft.,⁷⁰ a közterhek megváltásának illetéke (redemptio servitiorum civilium) 215 ft.,⁷¹ különböző földek után 166,88 ft.: a dohány-, búza- és kukoricaföldek után 108,33 ft., 25,83, ill. 28,72 ft., az Úrnapi sokadalomkor (véltetőleg az eladni hozott állatok után) fizetett legeltetési díj 4 ft., végül a „téglahegy”-ből származó 24,000 téglát 4,8 ft., eladásokból 1349,36 ft.: ingatlanok árusításából 1085 ft. (egy házért 860, egy „jószágért” 200, két „helyecskeért” 10., ill. 15 ft.), az új hídon faragott forgács és 8 vagy 9 öl fa eladásából 44,4 ft., a vendégeknek (intervenieneknek) adott 194 szén és zab porcióért 11,64 ft., az adótárnoknak adott kenyérporcióért 6,21 ft., az adótárnoktól két negyedévre – bizonyára szintén valamiféle porciók áraként – 202,11 ft., utoljára a négy utca kapitánytól kapott postapénz 217,2 ft. volt (5%), az összbevétel tehát 4625,795 ft.

Bevételi forrás	Ft.
Sör	500
Bor	168,335
Sokadalom	250
Hetivásár	150
Malom	570
Vas-, gyapot(illeték/vám?) és mérleg	300
Hídvám	300
Dürückölőház	15

⁶⁹ PÁL-ANTAL 2011. 376.; PÁL-ANTAL 2006. 194.

⁷⁰ A legtöbbször, 5 alkalommal 7,5 és 30 ft. közötti összeg volt a taxa, de Pátrubán Lukács, ill. id. és ifj. Csiki Márton boltjára 150, ill. 120 ft., egy sátorhelyé 35 ft., két boltnak pedig nem tüntették fel a bérét – lehet, hogy nem is adták át abban az évben. Két alkalommal több, össze nem számolt bolt adóját könyvelték el („boltok taxája”, 15, ill. 27,5 ft.), egy esetben egy boltét (10), a többi 3 esetben nem tüntették fel a boltok számát, de a fizetett összegek nagysága alapján (30, 120, 150 ft.) lehet, hogy több boltról van szó. A bérlők nevét 7 esetben jegyezték le: közülük 6 személy örmény kereskedő volt (Márton Novák, Ábrahám Pál és Lukács Pál, továbbá a már említett Pátrubán Lukács, id. és ifj. Csiki Márton, és minden bizonnyal Márton Antal is, mivel ő az itt már említett Márton Novákkal – valószínűleg egy rokonával – együtt fizette a bérletet), 1 vagy talán 2 ún. „görög”, azaz balkáni eredetű és ortodox vallású kereskedő (Görög Demeter és szerintünk Manuel Demeter is). Az említett személyekre lásd: PÁL-ANTAL 2009. 131., 152–156., Pátrubánra és a Csiki Mártonokra még lásd: Orbán – Csörsz Rumen 2015. 276–277.; PÁL-ANTAL 2014/1. 12–13.; PÁL-ANTAL 2014/2. 7.; HALMÁGYI 1906. 388. („egy Csiki nevű örmény” vásárhelyi bolttartásának emítése 1768-ból). Egy alkalommal id. Görög Demeter az erzsébetvárosi örmény kereskedelmi kompánia tagjaként van feltüntetve (1760-ban), ennek alapján – nevével ellentétben – örménynek is lehetne őt vélni, de ilyen vezetéknevével a 18–19. században Marosvásárhelyen nem éltek örmények, csak „görögök”. Uo. PÁL-ANTAL 2014/1. 12–13. A boltokra és sátorhelyekre még lásd: PÁL-ANTAL 2009. 149–151., 154–156.

⁷¹ 1771-ben általában, éspedig 12 esetben 15 ft. volt az egy ház után fizetendő díj, háromszor 10 ft., egyszer 5 ft., amelyeket általában a legtekintélyesebb erdélyi grófi és bárói családok tagjai tettek le (mellettük még tiszteletes Kanyo András és Zágonyi Gábor orvosdoktor). Egy 1769. évi forrás szerint a királyi Tábla ülnökei és tanácsosai, ill. a többi nemes által fizetendő illeték 10 ft., ill. 15 ft. volt. Az illetékekre, az azt 1771-ben fizető személyekre (Kornis Mihály, Endes József és Kanyo András kivételével), a zömük által letett polgári eskü dátumára, teljes nevükre, címeikre, rangjaira, esetenként hivatalaikra és házaikra lásd: ORBÁN 2009. 248., 254., 262–263., 265., 273–277.; Rhédey Zsigmondné Wesselényi Kata illetékére még lásd: ORBÁN 2011–2012. 267., 270.; Zágonyi Gáborra lásd: SZŐKEFALVI-NAGY 1959.; VITA 1961.; SZABÓ – SZŐGI 1998. 4502. sz.; Domokos Antalra lásd: ORBÁN 2011. 160–161.

1. táblázat. A bérletekből származó bevételek, 1771

Melléklet

A városgazda 1771. évi számadása

Eredeti, tisztázott, 10 lapból álló papírfüzet. RNL MMH MvHMPH, Allodiális számadások, 1. sz.

Super perceptionibus et erogationibus universorum proventuum regis liberaeque civitatis Maros Vásárhelly suo oeconomio et proventuum praefataeque civitatis allodialium perceptore, Joanne Buzás a prima Januarii anni 1771 usque ad ultimum Decembris anni 1771 inclusive		
[Fol. 2r] Perceptio pecuniarum ex proventu allodiali liberae regiaeque civitatis Maros Vásárhelly pro anni 1771 elaborata		
	Fl.	Den.
Serarendátor Makariás János ökegyelmétől	500	
Borarendátor Virág János, Gyöngyösi György ökegyelmektől	168	33,5
Négy sokadalmi аренда főbíró Göntzi János uramtól	250	
Hetivásár-arenda Vajda László ökegyelmétől	150	
Malomarenda Fartzádi Márton ökegyelmétől	570	
Nb. Huc non intellectis expensis molaribus 50 Hung. flor.		
Vas-, gyapot- és mázsaarenda tiszteletes Görög József uramtól	300	
Hídvám-arenda tiszteletes Görög György uramnál	300	
Boltok taxája		
Pátrubán Lukács	150	
Csiki Márton senior, Csiki Márton junior ⁷²	120	
Márton Antal és Márton Novák	30	
Abrahám Pál és Lukács Pál	-	
Dürückölőház taxája	15	
Manuel Demeter sátorhelye taxája	35	
Sóshal-arenda taxája	10	
A tanácsház mellett lévő új boltok taxája Görög Demeternél	15	
Az úton túl lévő boltok taxája és út mellett Váradi Györgynél	27	50
Redemptio servitiorum civilium		
Méltóságos gróf Teleki László úr háza	10	
Méltóságos Bédi úr háza	15	
Méltóságos Bornemisza úr háza	15	
Méltóságos Teleki Sámuel úr háza	15	
[Fol. 2v] Méltóságos Teleki Lajosné háza	15	
Méltóságos Rhédei Sigmondné asszony háza	15	
Méltóságos Kemény László őexcellenciája úr háza	15	
Méltóságos liber baro Korda György őexcellenciája háza	15	
Méltóságos liber baro Henter Ádám úr háza	15	
Méltóságos gróf Kornis Mihály úr háza	15	

⁷² Két külön sorba írva és egy kapcsos zárójellel összefogva.

Méltóságos gróf Toldalagi Ferenc úr háza	15	
Méltóságos Fekete Lajos úr háza	10	
Méltóságos Nalázi Isvánné háza	5	
Méltóságos baro Domokos Antal úr háza	-	
Méltóságos Endes József úr háza	10	
Tiszteletes Kanyo András uram háza	15	
Tiszteletes Zágony Gábor doctor uram háza	15	
A Kováts háza alatt lévő bolt taxája	7	50
A tanácsház alatt lévő bolt taxája	10	
Méltóságos gróf Teleki László úr önagyságától a Bornyumezön adattatott jószágért percipiáltam	200	
Varga Berr Istvántól Szent György utcában egy darab helyecskéért az magistratus determinatioja szerint	15	
Baromvásárban lakó Szabo Istvántól egy kis helyecskéért az magistratus determinatioja szerint	10	
Dobai István uramtól az új hídon faragott forgácsért licitatio szerint percipiáltam	30	
Dohányföldek taxájában juxta exhibitam specificationem percipiáltam nro. 9 ^{no}	108	33
Búzaföldekből juxta exhibitam specificationem percipiáltam nro. 10mo	25	83
Törökbúza földekből juxta exhibitam specificationem percipiáltam nro. 11mo	28	72
Tiszteletes regius perceptor Filep Mihály uramtól két ángáriára maga quietantiai szerint percipiáltam nris. 1 ^{mo} et 2 ^{do}	202	11
[Fol. 3r] Verbunk hadnagya, Deáki József és Antalffy József ökegyelmektől 9 öl fáért, ölit computatus ad fl. Hung. 1 den. 80, ⁷³ nro 3 ^{tio} percipiáltam	14	40
Patikárius uramtól a Sárosi házért percipiáltam	860	
Tiszteletes regius perceptor Filep Mihály uramnak exhibeált panis portio szerint nris 1mo et 2 ^{do}	6	21
Intervensenseknek széna és zab portiók szerint 194 portióért nro 4 ^{to}	11	64
Az Úrnapi sokadalomkor az határ pascuatioért ⁷⁴	4	
A taxás téglahelyből percipiáltam huszonnégy ezertül, [ezért ⁷⁵] húsz-húsz pénzzel computalván	4	80
A négy utcakapitánytól postapénzt percipiáltam nris. 5 ^{to} , 6 ^{to} , 7 ^{mo} et 8 ^{vo}	217	2
A praecedenti ratione jött által ad ratiocinandum	14	40
Tota summa perceptionis	5040	79
Rectius calculando eveni sunt	4840	79
[Fol. 4r] Erogatio pecuniarum		
Juxta statum personalem et litteras commissionales quietantionalesque productas pro anno 1771 deserviens		
1. Tiszteletes bíró Göntzi János uram ökegyelme bírói fizetésiben sub numero 1 ^{mo}	16	80
2. A tekintetes magistratusnak pro personis 12 erogaltam numero 2 ^{do}	241	20
3. Tiszteletes Béla István uramnak senátori fizetésiben két rendben	30	

⁷³ A kifizetett összeg alapján vagy 1 forint és 60 dénárért vették a 9 ölet, vagy 8 ölet vásároltak a megadott áron.

⁷⁴ Pascuatio itt: legeltetési jog, legeltetési díj.

⁷⁵ Tollban maradt.

magistralis assignációkra erogaltam sub numeris 3 ^{tio} et 4 ^{to}		
4. Tiszteletes notarius Bányai Lázár uramnak fizetésiben adtam numeris 5 ^{to} , 6 ^{to} et 7 ^{mo}	48	
5. Tiszteletes notarius Dávid János uramnak notariusi fizetésiben erogaltam numero 8 ^{vo}	54	
6. Tiszteletes fiscalis procurator Benkő Ferenc uramnak procuratori fizetésiben két rendben fizettem sub numeris 9 ^{no} et 10 ^{mo}	30	
7. Erdőinspector Olajos István uramnak őkegyelmének esztendei fizetésiben két rendben erogaltam numeris 11 ^{mo} et 12 ^{mo}	30	
8. Territorialis inspector Görög István őkegyelmének esztendei fizetésiben adtam numero 13 ^{tio}	36	
9. A két qvártélmesternek, Somogyi Istvánnak és Balog Ferencnek esztendei fizetésekben erogaltam numeris 14 ^{to} et 15 ^{to}	24	
10. Porkoláb Hoszszu Györgynek esztendőbeli fizetésiben ángáriánként négy rendben adtam numeris 16 ^{to} , 17 ^{mo} , 18 ^{vo} et 19 ^{no}	30	
11. Városszolga Kálmán Jánosnak esztendei fizetésiben ángáriánként négy versen fizettem numeris 20 ^{mo} , 21 ^{mo} , 22 ^{do} et 23 ^{tio}	34	
12. [Fol. 4v] Város szolgája Balás Pálnak esztendei fizetését ángáriánként erogaltam numeris 24 ^{to} , 25 ^{to} , 26 ^{to} et 27 ^{mo}	34	
13. Város szolgája Ats Mihálynak első ángáriára nro 28 ^{vo} , ugyan Nagy Mihály város szolgájának három ángáriára numeris 29 ^{no} , 30 ^{mo} et 31 ^{mo}	34	
14. Város szolgája Száraz Istvánnak, Balás Györgynek a kettőnek egy-egy ángáriára, Csiki Jánosnak kettőre numeris 32 ^{do} , 33 ^{tio} és 34 ^{to}	34	
15. Aeconomusi (!) annualis fizetésemben percipiáltam numero 35 ^{to}	80	
16. Az hat erdőpásztoroknak két renden annualis fizetésekben erogaltam numero 36 ^{to} et 37 ^{mo}	57	60
17. A Vágottberekbeli pásztornak egész esztendőre fizettem numero 38 ^{vo}	2	40
18. A kéményseprőnek, tiszteletes notarius uram contractussának tenora szerint Virág János és Gyöngyösi György uraimék indorsatiojok szerint fizettem numero 39 ^{no}	24	
19. Sándor mesternek a status personalis szerint búzabéli fizetésivel együtt három renden erogáltam numeris 40 ^{mo} , 41 ^{mo} et 42 ^{do}	17	
20. A cigányok vajdájának, Kustok Petinek a status personalis szerint vajdai szolgálatjáért hat véka búzának az árát a den. 60 computálván, két vékát pedig a den. 40 computálván fizettem numeris 43 ^{tio} , 44 ^{to} , 45 ^{to} et 46 ^{to}	2	60
21. [Fol. 5r] Órásmester Balog Istvánnak esztendei fizetésiben a status personalis szerint négy renden adtam numeo 47 ^{mo} , 48 ^{vo} , 49 ^{no} et 50 ^{mo}	12	
22. Subalternus oeconomus Gyöngyösi János őkegyelmének fél esztendőre, úgymint két ángáriára adtam numero 51 ^{mo}	20	
23. Senator Csike József és Enyedi István ex determinatione magistratus Szebenben járván két rendben penes assignationem magistralem diurnumot fizettem numeris 52 ^{do} et 53 ^{tio}	64	20
24. Két postának, Trombitás Istvánnak és Szigyártó Györgynek, kik is a szebeni deputatus urakat bévítették és kihozták in remunerationem fatigiarum erga assignationem erogaltam numeris 54 ^{to} et 55 ^{to}	12	
25. Szilágyi Sámuel nevű embernek, hogy szebeni deputatus urak mellett szolgálatot tett negyedfél hétig, fizettem magistralis assignatióra numero 56 ^{to}	2	40
26. Esztendőt által az occlusio protocollumok és egyéb szükségekre az assignatiok szerint vettem hét kötés és egy konc papirosat és négy	35	14

fertály spanyolviaszat, numeris 57 ^{mo} , 58 ^{vo} , 59 ^{no} , 60 ^{mo} , 61 ^{mo} , 62 ^{do} et 63 ^{tio}		
27. Szántócéh céhmestereinek két renden fizetéseiben assignatio mellett adtam numero 64 ^{to} et 65 ^{to}	12	80
28. Postaságot viselő személyeknek tiszteletes Görög György úrnak Buzás János, Trombitás István, Marosi György, Szigyártó György, Lénárt Sámuel ökegyelmeknek postai fizetéseiben assignatiók és qvietantiák mellett erogáltam per partes numeris 66 ^{to} , 67 ^{mo} , 68 ^{vo} , 69 ^{no} , 70 ^{mo} , 71 ^{mo} , 72 ^{do} , 73 ^{tio} , 74 ^{to} , 75 ^{to} , 76 ^{to} , 77 ^{mo} et 78 ^{vo} in summa	320	
29. [Fol. 5v] Az occlusio alkalmatosságával a királyi ordinatiók szerint az inclytus Directoralis Commissio és magistrualis dispositiobul rendeltetett strázsáknak, úgymint a Poklos utcabeli strázsáknak Nagy Mihálynak, Nagy Istvánnak és Fazakas Istvánnak erogáltam numeris 79 ^{no} , 8 ⁷⁶ (!), 81 ^{mo} , 82 ^{do} et 83 ^{tio}	18	50
30. A Szent Miklós utca végén lévő strázsának, Seres Jánosnak adtam penes assignationem magistrualem öt rendben numeris 84 ^{to} , 85 ^{to} , 86 ^{to} , 87 ^{mo} et 88 ^{vo}	15	
31. A Szent György utca végén lévő strázsáknak, Kintses Józsefnek és Nagy Miklósnak penes assignationem magistrualem hét versen fizettem numeris 89 ^{no} , 90 ^v , 91 ^{mo} , 92 ^{do} , 93 ^{tio} , 94 ^{to} , 95 ^{to}	18	
32. A Szent Király utca végén lévő strázsának, Tari Istvánnak, Csát Gergelynek és Moldovai Gergelynek adtam penes magistrualem assignationem három rendben numeris 96 ^{to} , 97 ^{mo} et 98 ^{vo}	9	
33. A bárdosi jobbágyoknak in redemptionem insurrectionis fizettem tiszteletes regius perceptor Sándor János úr kezében penes qvietantiam nro 99 ^{no}	15	20
34. Tiszteletes dominis Stephano Csike, Stephano Béla, Stephano Enyedi, Samuel Nyirő et Stephano Görög, qua rationem domesticarum publico civitatis oeconomicalium anni superioris 1769 ab amplissimi magistrati ordinationis exactoribus in sortem sallariorum suorum iuxta statum personalem erogavi numero 100 ^{mo}	36	
35. A dézma boroshordóknak megkötésiért a becsületes kádárcéhnek fizettem nro 101 ^{mo}	14	
36. T. pater conventualis minoriták öatyaságoktól azon 700 magyar forintoknak, melyeket a város penes interesse solutionem levált volt, mostani annualis interessét pro anno 1771 iuxta regias ordinationes fizettek numero 102 ^{do}	42	
37. [Fol. 6r] Orátor Bányai Székely Lázár ökegyelme kezére azon becsületes személyeknek, úgymint cancellistáknak, tógás diákoknak és privatus civileknek számokra (!), akik az ordinatiók szerint az inclytus Sanitatis Directorium és Magistratus prancsolatjára és kérésére ezen városban találtatott minden familiákat és azoknak individumait házanként connumerálták, conscribálták és négy exmplárookban purizálták inspectorok és decuriók számára, s azoknak külön-külön mindeniknek negyvenegy exemplárookban instructiokat írtanak, fizettem nro 103 ^{tio}	18	
38. Azon becsületes pictornak, aki az felséges királyi Gubernium prancsolatjából a felakasztásnak példáját a négy utcák végeire lefestette penes assignationem magistrualem adtam nro 104 ^{to}	2	
39. Bara József ökegyelmének azon borjúért, melyet fő provincialis	4	8

⁷⁶ Nyilván utána lemaradt a 0 számjegy.

comissiárius gróf Bethlen Mikós úr őexcellenciája két tagban, vagyis felét egészen általadta, fizettem penes assignationem magistrualem nro 105 ^{to}		
40. A bárdosi conscriptio alkalmatosságával töltt expensák legitimatoja szerint költöttem nro 106 ^{to}	15	
41. Olajos István őkegyelmének, hogy dézmásoknak asztalt adott, titulo intertentionis penes assignationem magistrualem nro 107 ^{mo}	40	
42. A postalis statio investigator commissariussainak titulo intertentionis adtam penes assignationem magistrualem nro 108 ^{vo}		72
43. Azon halászoknak, azkik a felséges k. Gubernium parancsolatja szerint pro visitatione ideérkezett doctorok és felcserek számokra halásztanak pro fatigiorum renumeratione penes commissionem magistrualem adtam nro 109 ^{no}	3	
44. MarusVásárhelyi tiszteletes pater conventualis minoriták őatyaságoktól levált 600 forintoknak legalis interessét penes assignationem magistrualem kifizettem numero 110 ^{mo}	36	
45. [Fol. 6v] Tiszteletes Gálfalvi Gergely nemes Marosszék érdemes notariusának az gátas causa transmissójáért fizettem nro 111 ^{mo}	5	
46. Az felséges k. Gubernium által gabonák conscriptiojára denominált commissariusoknak, tiszteletes senator Csike József és Béla István uraimnak pro diurno titulo moderatae intertentionis dietim a Xris 30 computata húsz napokra, úgy adiunctus actuariusnak, Bányai Lázár úrnak nyolc Rh. forintokat, in summa pedig fizettem nro 112 ^{do}	33	60
47. A v. reformata ecclesia nagy köteleinek árában penes assignationem magistrualem adtam tiszteletes Görög György úrnak mint akkori ecclésia fő curátorának numero 113 ^{tio}	20	
48. A felséges k. Gubernium parancsolatja szerint exoperált damnificationis tábellákért in recompensationem fatigiorum azon végre exmittált commissariusoknak, úgymint tiszteletes Csike István, Béla István, Görög György, Bányai Székelly Lázár, Péterffy József, Farkas László, I. Enyedi István és Nagy György uraiméknak fizettem penes assignationem magistrualem nro 114 ^{to}	28	80
49. A felséges k. Gubernium commissioja mellett keltetvén két ökröt vásároltatni és kivágtatni próba végett, melyeknek vásárlása bízattatván Berei Ferenc őkegyelmére s damnificaltatván penes assignationem magistrualem Berei Ferenc őkegyelmének fizettem nro 115 ^{to}	1	50
50. Tiszteletes procurator Bedő József uramnak, hogy a méltóságos productionale forum előtt a város productionalis causáját intuitu decimarum et constitutionis civitatis a felséges k. Gubernium parancsolatja szerint és a magistratus determinatioja szerint Szebenben menvén titulo fatigii et diurni iuxta assignationem magistrualem adtam numero 116 ^{to}	7	20
51. Cancellistáknak, Bányai Sz. György és Tétsi József őkegyelmeknek város közönséges dolgában fáradozván titulo renumerationis fatigiorum penes assignationem magistrualem adtam numero 117 ^{mo}	6	
52. [Fol. 7r] Procurator Benkő Ferenc, Zabolai Samuel és Bedő József uraiméknak, kik az Henter gátjáról való processust procurálták penes assignationem magistrualem adtam numero 118 ^{vo}	15	
53. Ad commissionem magistrualem ideérkezett doctorok és felcserek számokra (amint a specificatoí is megmutatja) magam fáradságommal együtt költöttem nro 119 ^{no} et et 120 ^{mo}	52	77

54. Bruckman doctor úrnak (!) számára 15 font jó dohányért, fontját a den. 18 computata, adtam penes assignationem magistruallem numero 121 ^{mo}	2	70
55. Azon szalmáért, melyet a szent Miklós utca végire territorialis inspector Görög István őkegyelme az utaknak restauratiojára kivetett, Száraz Istvánnénak adtam penes assignationem magistruallem numero 122 ^{do}		36
56. Tiszteletes senátor Béla István uramnak pro exoperatione tabellarum frumenti et renumerationem fatigii circa confectionem tabellae frumentorum forensis praetii iuxta ordinationem excelsi regii Gubernii menstruatim submittendae impensi, erogáltam nro 123 ^{io} et 124 ^{io}	14	40
57. Szarvas István őkegyelmének három rendben in publico civitatis negotio Szebenben menván titulo diurno penes assignationem magistruallem fizettem nris 125 ^{to} , 126 ^{to} et 127 ^{mo}	11	20
58. Azon naturálékért, melyeket a bérekesztett szoros alkalmatossággal az ampl. Magistratus rendeléséből az húsvéti szent innepekre az várbeli militaris tisztek és mindkét religion lévő venerabilis clerusnak kellett venni számokra, adtam nro 128 ^{vo}	2	46
59. [Fol. 7v] Musnai Dániel compactor őkegyelmének hat darab könyvek elkészítéséért az magistratus számára vagyis publicumra fizettem nro 129 ^{no}		48
60. Visitator borbélyoknak, Fejér Józsefnek és Görög B. Mihálynak penes commissionem tunc fungens iudicis tiszteletes Joannia Göntzi adtam nro 130v	6	
61. Visitator doctor és chyrurgus urak mellett szolgálatot tett Kőműves Ats Józsefnek erga assignationem magistruallem fizettem nris 131 ^{mo} et 132 ^{do}	6	
62. Lictor Sándor Mihálynak egy kurvának a magistratus deliberatuma szerint a pellengérben való megcsapolásáért és kikíséréséért, úgy Kelemen Jánost aki is az idevlő tiszteletes pater jesuiták őatyaságok templomát felverte és azért halálra is sentenciáltatott és poena gladii in loco supplici per manus carnificis executaltatott, in sortem executionis iuris gladii, és a drágaságra való nézve is, hogy a maga mesterségét jól és serényen végezte, penes assignationem magistruallem fizettem nris 133 et 134 ^{to}	7	
63. Tiszteletes főbíró Göntzi János uram commissiojára két véka búzát vévén adtam nro 135 ^{to}	2	20
64. Az hóhér Sándor mellett itt szorult cigányoknak számokra penes assignationem seu commissionem magistruallem három véka törökbúza lisztet vévén erogáltam nro 136 ^{to}	1	44
65. Az ampl. Magistartus által legitimált költségek specificatioja szerint megkívántató bizonyos helyeken tett munkákra költöttem nro 137 ^{mo}	29	82
66. Tiszteletes hadnagy Deák József uram qvártélyházának correctiojára és egyéb megkívántató helyekre a legitimált expensák specificatioja szerint fizettem nro 138 ^{vo}	45	91
67. [Fol. 8r] Assignatiok nélkül tett expensák az ampl. Magistratus által legitimáltattak, exurgálnak nro 139 ^{no}	40	38
68. Asztalos Muncker Mártonnak a tanácsházhoz író theka alá való polc elrekesztéséért, két festett egyes székekért és Görög Demeter háza verbunkon lévő hadnagy úr számára egy ajtónak foldozása s igazításáért adtam nro 140 ^{mo}	4	50
69. Nagy Jánosnak az város közönséges hídjá körül munkálkodván	3	74

tizenegy nap a den. 34 penes assignationem magistrualem fizettem nro 141 ^{mo}		
70. Territorialis inspector Görög István ökegyelme kezére azon tutajgerendákért és lécekért, melyeket Strobell Khin György ökegyelmétől az Maroson lévő ó hídnak restaurációjára vett, penes assignationem magistrualem adtam nro 142 ^{do}	6	48
71. Miszler Jákob német lakatosnak azon munkájáért, melyeket a tömlöc et (!) kalicka ajtaira és zárjaira tett s lakatok körül dolgozott, penes assignationem magistrualem fizettem nro 143 ^{tio}	3	60
72. Asztalos Muncker Mártonnak a nemes város házában lévő istállóhoz megkívántató két bérlett ajtóért, maga deszkájából készíttetekért, és a négy utcának végén kitétetett négy táblának készítéseért adtam nro 144 ^{to}	6	36
73. Khin György ökegyelmétől megvett 40 szál fenyőfa deszkáért, szálát a den. 14, és hat szál fenyőfa deszkáért, szálát a den. 34 a postaház szükségére, fizettem nro 145 ^{to}	7	64
74. Nagy malom széles zsilipjinek kirakására Gyulai Mihály ökegyelmétől vásárolt 25 szál fűrészen vágott cserefa deszkákért, szálát a den. 40 computata, erogáltam nro 146 ^{to}	10	
75. Miszler Jákob lakatosnak a specificatio és attestatio szerint publicumokra tett holmi munkáiért adtam nro 147 ^{mo}	4	62
76. [Fol. 8r] Beretzki István ökegyelmének a tanácsház pádimentumozásáért adtam nro 148 ^{vo}	4	80
77. A városháznak megpadoltatására penes commissionem magistrualem 31 szál száraz deszkákat vásárolván, szálát a den. 18, mellyekért fizettem nro 149 ^{no}	5	58
78. Az új hídon munkálkodott ácsoknak és faragóknak egynek-egynek dietim napszámát a den 34 computalván a connotalt specificatio szerint Beretzki István ácsmester recognitioja mellett in summa fizettem nro 150 ^{mo}	463	07
79. Ácsmester Beretzki István ökegyelmének az új híd fizetésiben, úgy a tanácsháznál lévő istálló fedeliért és a hintószín fedeliért a két contractusnak tenora szerint in summa fizettem és erogáltam nris 151 ^{mo} et 152 ^{do}	275	
80. Bara József ökegyelmének penes assignationem magistrualem vétettem az város végén lévő kapuknak correctiojokra fél mázsa vasat, mellyért adtam nro 153 ^{tio}	4	
81. Arendásoknál lévő summából iuxta commissionem ampl. Magistratus, approbante etiam excellentissimo comite supr. inspectore relaxaltatott a négy sokadalmi arendátoroknak, hétivásár-arendátornak, vas-, mázsa- és gyapotarendátornak és az hídvám- arendátoroknak in summa nro 154 ^{to}	300	
82. Successor oeconomus Péterffi József uramnak maga qvietantiája szerint transponáltam aere parato Hflor. 709 den. 75, általadtam pedig erogatumot cum documentis facientes Hflor. 870 den. 48, superfluitást pedig cum documentis facientes Hflor. 160 den. 73 maga recognitionalissa szerint, in summa pedig téssen nro 155 ^{to}	1740	96
83. [Fol. 9r] Successor oeconomus Péterffi József uramnak penes qvietantiam per eundem factam dare parato transponáltam nro 156 ^{to}	711	15
84. Ugyan successor oeconomus Péterffi József uramnak penes eiusdem qvietantiam per eundem factam dare parato transponáltam nro 157 ^{mo} .	118	56

Nb. E pretio naturalium anni 1771.		
85. Pallér Pál őkegyelmének a tanácsháznál lévő kőistálló, hintószín, két oldal kőkertert ölet a Xis 60 és a csizmadiaszín végiben lévő mészárszékért az véle ineált contractusnak tenora szerint fizettem nris 158 ^{vo} , 159 ^{no} et 160 ^{mo}	349	20
86. A város szükségére vetttem kilencvenhárom ezer téglát, ezerre exurgált in flor Hung. 3 et den. 6, és így kilencvenhárom ezer exurgált in Hung. flor 284 den. 58	284	58
87. Közelébb specificált téglák erogálódtak, úgymint a tanácsháznál lévő két kőkeretre negyvenhétezer-kétszáz; tisztelendő p. minoriták őatyaságoknak kölcsön főinspector úr őexcellenciája parancsolatjából tizenegy ezret, gróf Teleki József úrnak az ampl. Magistratus tetszéséből negyvenezeret pénzért nris 161 ^{mo} , 162 ^{do} et 163 ^{tio}	-	
88. Égetetlen téglát 20000 (húszezret) a pataknak megáradása elmosott és semmivé tett, melynek ezeriért fizettem fl. Hung. 1 den. 20, egy-egy véka törökbúzáat a den. 34 computata és egy-egy font túrót a den. 12, mely térszen in summa	33	20
89. A tanácsháznál lévő hintószín lábaihoz és a két oldal kőkerthez vettem 16 hordó meszet, hordaját egyet-egyet a fl. Hung. 3 den. 18 a pallér testimoniuma szerint, mely is vagyon nro 161 ^{mo}	50	48
Summa erogationis	6352	38

[Fol. 9v] Perceptio avenae in granis			
	Port.	Cub.	Metr.
In praecedenti ratione maradott zab, mely is megtetszik az 1770dik esztendőbeli ratiomból világosan		86	
Kézpénzen vettem város szükségére nro 164 ^{to}		113	2
Faciunt in summa	2989		
Tota summa perceptionis avenae	2989	199	2
Erogatio avenae			
Az ordinantiás katonáknak és transportoknak s egyéb intervnicusoknak, akik qvietantiákkal fizettenek regius perceptor uramnak qvietantiái szerint nris 1 et 2	2597		
Egyéb interveniens katonáknak, akik pénzzel fizettenek egy portiót a Xr. 4 nro	191		
Successor Péterffí uramnak a maga qvietantiái szerint adtam által nro 165 ^{to}	201		
Tota summa erogationis avenae	2989	199	2
[Fol. 10r] Perceptio foeni	Curr.	Portio	H. flor.
Ami széna az árvíztől megmaradott kövekeznek e szerint			
Az Alsó Sásváriból portio szekér szénát	18		

Faciunt portiones		540	
A Kőkút alatt lévő rétből percipiáltam	7		
Faciunt portiones		210	
A Kerek rétből percipiáltam	9		
Faciunt portiones		270	
A Büdöskút alatt lévő rétből portio szekér szénát percipiáltam	4		
Faciunt portiones		120	
A Bolgárok rétből portio szekér szénát percipiáltam	6		
Faciunt portiones		180	
Vettem aere parato 19 szekér szénát nro 166 ^{to}	19		60
Faciunt portiones		570	
Tota summa perceptionis	63	1890	60
Erogatio foeni			
Supra literas quietantionales domini regii perceptoris Michaelis Filep factae erogáltam nris		1600	
Interveniensekre erogáltam nris		194	
A bikákra egy napra és éccakára egy-egy portiot, faciunt nro		29	
Tota summa erogationis		1823	

RNL MMH MvhMPH

Románia Nemzeti Levéltára, Maros Megyei Hivatal, Marosvásárhely Municipium Polgármesteri Hivatala

BECZE 1902.

BECZE Antal: Az 1770/71 évi pestisjárvány Csikban. *Erdélyi Múzeum* 19 (1902) 191–193.

BENKŐ 1792.

Benkő Joseph: *Közép-ajtai dohány*. Hochmeister Márton, Szeben–Kolozsvár, 1792.

BENKŐ – DEMETER – SZÉKELY 1997.

Benkő Elek – Demeter István – Székely Attila: *Középkori mezőváros a Székelyföldön*. (Erdélyi Tudományos Füzetek 223.) Erdélyi Múzeum-Egyesület, Kolozsvár, 1997.

CERNOVODEANU – BINDER 1993.

Paul Cernovodeanu – Paul Binder: *Cavalerii Apocalipsului. Calamitățile naturale din trecutul României (până la 1800)*. Editura Silex, București, 1993.

CHENOT 1799.

CHENOT, Adamus: *Historia pestis Transilvanicae annorum MDCCLXX et MDCCLXXI*. Ed., preaf. Franciscus Schraud. Typ. Universitatis, Budae, 1799.

ENYEDI LAKATOS 2010.

Enyedi (Lakatos) Márton: Emlékezetnek könyve. In: *Marosszéki krónikák*. I. Vál., s. a.r. Sebestyén Mihály. Mentor Kiadó, Marosvásárhely, 2010., 353–404.

FODOR 1937.

[Fodor István:] *Régi nevezetes épületek és intézmények.* (Fodor István monográfia gyűjteménye II. sorozat 8.) Marosmenti Élet kiadása, Marosvásárhely, 1937.

HALMÁGYI 1906.

Magyar történelmi évkönyvek és naplók a XVI–XVIII. századokból. 4. *Halmágyi István naplói 1752–53. 1762–69. és iratai 1669–1785.* Közli Szádeczky Lajos. (Monumenta Hungariae historica. Scriptores / Magyar történelmi emlékek. Írók 38.) A Magyar Tudományos Akadémia Könyvkiadó Hivatala, Budapest, 1906.

MÁTYUS 1762.

Mátyus István: *Diaetetica, az az a jó egészség megtartásának modját fundamentumoson elé-ado könyv.* 1. db. Páldi István, Kolozsvár, 1762.

ORBÁN 1870.

Orbán Balázs: *A Székelyföld leírása történelmi, régészeti, természetrajzi s népismeai szempontból.* IV. *Marosszék.* Ráth Mór, Pest, 1870.

ORBÁN 2009.

Orbán János: Táblabírák, főnemesek, pallérok és házak. Városkép és társadalom változásai Marosvásárhelyen a Királyi Tábla beköltözését követően. In: Bányai Réka – Sebestyén Spielmann Mihály (szerk.): *Könyvek által a világ... Tanulmányok Deé Nagy Anikó tiszteletére.* Teleki Téka Alapítvány, Marosvásárhely, 2009., 245–280.

ORBÁN 2011.

Orbán János: A Királyi Tábla első két marosvásárhelyi székháza. In: *Stílusok, művek, mesterek. Erdély művészete 1690–1848 között. Tanulmányok B. Nagy Margit emlékére.* Szerk. Orbán János. Maros Megyei Múzeum – Erdélyi Múzeum-Egyesület, Marosvásárhely–Kolozsvár, 2011., 137–181.

ORBÁN 2011–2012.

Orbán János: „Mert Könyvet lehetne arról írni sokat ... tsak a’ míg épített ilyl’ fényes Házakat.” Wesselényi Kata marosvásárhelyi házáról. *Dolgozatok az Erdélyi Múzeum Érem- és Régiségtárából Új sorozat, VI–VII.* (2011–2012) 265–286.

ORBÁN – CSÖRSZ 2015.

Orbán János – Csörsz Rumen István: Kéziratok és nyomtatványok egy marosvásárhelyi kereskedőház boltozatából. *Lymbus 2015. Magyarságtudományi forrásközlemények.* Budapest, Balassi Intézet – MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont, 2016. 275–314.

PÁL 2003.

Pál Judit: *Városfejlődés a Székelyföldön 1750–1914.* Pro-Print Könyvkiadó, Csíkszereda, 2003.

PÁL-ANTAL 2002.

Pál-Antal Sándor: *Székely önkormányzat-történet.* Mentor Kiadó, Marosvásárhely, 2002.

PÁL-ANTAL 2003/1.

Pál-Antal Sándor: Erő-összefeszülések a XVII. századvégi Marosvásárhelyen. In: Uő: *A Székelyföld és városai. Történelmi tanulmányok és közlemények.* Mentor Kiadó, Marosvásárhely, 2003., 51–62.

PÁL-ANTAL 2003/2.

Pál-Antal Sándor: A terebélyesedő Székelyvásárhely. In: Uő: *A Székelyföld és városai. Történelmi tanulmányok és közlemények.* Mentor Kiadó, Marosvásárhely, 2003., 31–41.

PÁL-ANTAL 2004.

Pál-Antal Sándor: *Maros-széki intézmények és pecsétjeik*. Mentor Kiadó, Marosvásárhely, 2004.

PÁL-ANTAL 2006.

Pál-Antal Sándor: *Marosvásárhely XVII–XVIII. századi jogszabályai és polgárnévsorai*. (Erdély emlékezete). Mentor Kiadó, Marosvásárhely, 2006.

PÁL-ANTAL 2007.

Pál-Antal Sándor: *Székely székek a 18. században. I. Marosszék 1701–1722 között. Az 1701–1703., 1710–1713., 1715-ös és 1721–1722-es összeírások*. S. a. r. Pál-Antal Sándor. Mentor Kiadó, Marosvásárhely, 2007.

PÁL-ANTAL 2009.

Pál-Antal Sándor: *Marosvásárhely története. I. A kezdetektől 1848-ig*. Mentor Kiadó, Marosvásárhely, 2009.

PÁL-ANTAL 2011.

Pál-Antal Sándor: *Székely székek a 18. században. V. Aranyosszék 1702–1722 között. Az 1702., 1707., 1711., 1713-as és 1721–1722-es összeírások*. Bevezető tanulmánnyal és jegyzetekkel közzéteszi Pál-Antal Sándor. Mentor Kiadó, Marosvásárhely, 2011.

PÁL-ANTAL 2013.

PÁL-ANTAL Sándor: Marosvásárhely az urbanizáció útján. In: Uő: *A székelyek földje és népe*. Mentor Kiadó, Marosvásárhely, 2013, 268–288.

PÁL-ANTAL 2014/1.

Pál-Antal Sándor: Örmény családok Marosvásárhelyen 1848 előtt. (Melléklet – 1. rész). *Erdélyi Örmény Gyökerek* 18 (2014) május, 12–15.

PÁL-ANTAL 2014/2.

Pál-Antal Sándor: Örmény családok Marosvásárhelyen 1848 előtt. (Melléklet – 2. befejező rész). *Erdélyi Örmény Gyökerek* 18 (2014) június, 5–9.

PETRI NAGY 2010.

PETRI NAGY GYÖRGY Krónikája 1770–1810. In: *Marosszéki krónikák. II. Vál.*, s. a. r. Sebestyén Mihály. Mentor Kiadó, Marosvásárhely, 2010., 61–93.

SEBESTYÉN 1995.

Sebestyén Mihály: Viszálykodó Vásárhely. In: Uő: *Múlt és múlt. Régen volt emberek ügyes-bajos dolgairól és jószágairól*. Impress Kiadó, Marosvásárhely, 1995., 21–35.

SIMON 2019.

Simon Zsolt: Bethlen Gábor és Marosvásárhely. In: *Székely századok. Emlékkönyv Pál-Antal Sándor 80. születésnapjára*. Szerk. Berekméri Árpád Róbert – László Lóránt – Sebestyén Mihály – Simon Zsolt. Mentor Könyvek Kiadó, Marosvásárhely, 2019., 487–522.

SOÓS 1999.

Soós Zoltán: A marosvásárhelyi vár építéstörténete. In: *Marosvásárhely történetéből*. [Szerk. Pál-Antal Sándor – Szabó Miklós.] Mentor Kiadó, Marosvásárhely [1999], 84–112.

SZABÓ – SZÖGI 1998.

Szabó Miklós – Szögi László: *Erdélyi peregrinusok. Erdélyi diákok európai egyetemeken 1701–1849.* Mentor Kiadó, Marosvásárhely, 1998.

SZATMÁRI 2010.

Szatmári Ötvös János marosvásárhelyi ötvös feljegyzései. 1699–1759. Memoriale. In: *Marosszéki krónikák*. II. Vál., s. a. r. Sebestyén Mihály. Mentor Kiadó, Marosvásárhely, 2010., 35–60.

SzOkl I–VIII.

Székely Oklevéltár. I–VIII. Szerk. Szabó Károly – Szádeczky Lajos – Barabás Samu. Kolozsvár–Budapest, 1872–1934.

SZŐKEFALVI-NAGY 1959.

Szőkefalvi-Nagy Zoltán: Zágoni Gábor XVIII. századi erdélyi orvos vegyész működése. *Orvosi Szemle* 5 (1959) 2. sz., 209–213.

TRÓCSÁNYI 1986.

TRÓCSÁNYI Zsolt: Új etnikai kép, új uralmi rendszer (1711–1770). In: *Erdély története*. II. 1606-tól 1830-ig. Szerk. Makkai László – Szász Zoltán. Akadémiai Kiadó, Bp., 1986., 972–1038.

R. VÁRKONYI 1986.

R. Várkonyi Ágnes: Az önálló fejedelemség utolsó évtizedei (1660–1711). In: *Erdély története*. II. 1606-tól 1830-ig. Szerk. Makkai László – Szász Zoltán. Akadémiai Kiadó, Bp., 1986., 784–971.

TRÓCSÁNYI 1988.

TRÓCSÁNYI Zsolt: *Habsburg-politika és Habsburg-kormányzat Erdélyben 1690–1740.* (A Magyar Országos Levéltár kiadványai, III. Hatóság- és hivataltörténet 8.) Akadémiai Kiadó, Bp., 1988.

VIGH 1999.

Asszonyok és férfiak tüköre. Tanúvallomások a XVII. századból. Szerk. Vigh Károly. Pallas-Akadémia Kiadó, Csíkszereda, 1999.

VISKI 1918.

Viski Károly: Két újkori szóról. *Magyar Nyelvőr* 47. (1918) 70–72.

VITA 1961.

Vita Zsigmond: Zágoni Gábor könyvtárának maradványai az enyedi Bethlen-könyvtárban. *Könyv és Könyvtár* 2. (1961) 169–173.